

B.A. – Ist Year

SEM – II

Previous Year

Question Papers

Academic Year:

(2018-19)

Please Note: This set has been prepared based on the papers received to us from the Examination Cell. It may have missing papers on non-availability of the same.

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) (Old Syllabus) Examination, April - 2019

मराठी (MARATHI)

अभिरूची (Optional Paper - II)

Sub. Code : 61231

Day and Date : Monday, 8 - 4 - 2019

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

Total Marks : 50

- सूचना : 1) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
2) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) काकू दिपूला गमतीने काय म्हणत होती?

अ) भाऊ	ब) नवरा
क) सासरा	ड) दीर
- ii) दिपूच्या मित्राचे नाव काय आहे?

अ) नरेंद्र	ब) सुभ्या
क) रमाकांत	ड) बंडू
- iii) आलीखाने पाळलेल्या सापाचे नाव काय?

अ) सरदान्या	ब) बहादुर्या
क) पाखऱ्या	ड) झिफ्या
- iv) आलीखाँ साप पकडण्याची कला कोणाकडून शिकतो?

अ) भावाकडून	ब) बापाकडून
क) मामाकडून	ड) बायकोकडून
- v) लालाचा बदला म्हणून तुळसीराम काय करतो?

अ) पैसे चोरतो	ब) वळकटी समुद्रात फेकतो
क) लालाची कपडे फाडतो	ड) मारहाण करतो
- vi) जंगल संरक्षणाची जबाबदारी कोणत्या खात्याकडे आहे?

अ) पोलिस खाते	ब) वन खाते
क) संरक्षण खाते	ड) अर्थखाते
- vii) गोखले हायस्कूल कोणत्या नावाने प्रसिध्द होते?

अ) चितळे मास्तरांची शाळा	ब) गोखल्यांची शाळा
क) हुशार मुलांची शाळा	ड) पाखरांची शाळा

P.T.O.

- viii) देवाकडे कोणते काम असते?
 अ) तराळकी ब) शिक्षकाचे
 क) कोतवालाचे ड) पूजेचे
- ix) 'क' एकांकित किती पात्रे आहेत?
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) चार
- x) श्यामच्या मुलाला कोणत्या गोष्टी चांगल्या वाटतात?
 अ) खेळण्यात ब) कॉमिक्स वाचण्यात
 क) सिनेमाची गाणी ड) पोहण्यात

प्र.2) दिर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा.

[10]

'नवरा' कथेतील काकूच्या मनोवस्थेचे वर्णन तुमच्या भाषेत करा.
 किंवा

आलीखा आणि खाला यांचे व्यक्तिचित्र 'पुंगी' कथेच्या आधारे रेखाटा.

प्र.3) दिर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा.

[10]

नागनाथ कोतापल्ले यांनी 'पाऊस पळवून लावणारी जादू' या पाठामध्ये पावसाची कोणकोणती रूपे चित्रित केली आहेत ते लिहा?

किंवा

पु.ल. देशपांडे यांनी चितळे मास्तरांची व्यक्तिरेखा कशी रेखाटली आहे ते लिहा.

प्र.4) कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- अ) तुळशीराम आणि लाला यांचे भांडण.
 ब) देवा व डॉक्टर यांच्यातील संघर्ष
 क) 'त्रिकोणाच्या मध्यवार' या शीर्षकाची समर्पकता.

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न सोडवा.

- अ) 'पतंग' या कवितेत एकाकीपणाच्या दुःखाची जाणीव कवयित्रीने कशाप्रकारे मांडली आहे. [5]
 किंवा

'शहराशहराला आग लावीत चला' असे नामदेव ढसाळ आपल्या कवितेत का म्हणतात ते लिहा.

- ब) 'सिंह' या कवितेतील आशय सौंदर्य. [5]

किंवा

'दिवसभरात' कवितेतील समकालीन वास्तवाचे स्वरूप सांगा.

- vi) इथे मैत्री जन्मते नि काम फत्ते होताच अकाली मरते.
 अ) संबंधातून ब) नात्यातून
 क) गरजेतून ड) अपघातातून
- vii) उतरणीवरही तुम्ही आपलं स्वतःचं काही सांगत नाही.
 अ) दिवसाच्या ब) आयुष्याच्या
 क) जीवनाच्या ड) शिक्षणाच्या
- viii) महासत्ता उद्ध्वस्त करित असलेले तिसऱ्या लोकजीवन सगळाच महासंताप.
 अ) देशातील ब) जगातील
 क) लोकांतील ड) युद्धातील
- ix) अनेक हलिउतार लोक पोसतात, खाऊ घालतात बकऱ्याची मुंडी, घेतात मुके अगणित त्यांचे.
 अ) मुले ब) मांजर
 क) कुत्रे ड) जनावरे
- x) युद्ध कुणाला हवे असते, तरीही होतच असते.
 अ) तह ब) हाणामारी
 क) संघर्ष ड) युद्ध

प्र.2) दिर्घोत्तरी प्रश्न.

[10]

भविष्य सांगणारी व ते बघणारी वृत्ती समाजात आढळते. याचे चित्रण लोकनाथ यशवंत यांनी 'भविष्य' या कवितेत कसे रेखाटले आहे ते स्पष्ट करा.

किंवा

शहरी संस्कृतीत सतत तडजोड करावी लागते. याचे कवी लोकनाथ यशवंत यांनी 'तडजोड' कवितेतून दर्शन कसे घडविले आहे? ते तुमच्या भाषेत सांगा.

प्र.3) दिर्घोत्तरी प्रश्न.

[10]

'स्पर्श' कवितेतील कवी मनाची संवेदनशीलता माणुसकीसाठी भुकेलेली वाटते काय? ते विशद करा.

किंवा

'जन्म आईचा' या कवितेतून कवीची चिंतनशीलता कशी जाणवते ते कवितेच्या आधारे सांगा.

A - 124

[10]

प्र.4) लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन लिहा)

- अ) बातमीदाराकडे कोणते गुण असले पाहिजेत. चर्चा करा.
- ब) तुमच्या महाविद्यालयातील मराठी भाषा दिनानिमित्त आयोजित करण्यात आलेल्या कार्यक्रमाची वर्तमानपत्रासाठी बातमी तयार करा.
- क) चित्रपट : दृक-श्राव्य कला आहे याचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन लिहा)

[10]

- अ) पत्रलेखनाची संज्ञा व स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) तुमच्या घरासमोरील रस्त्यावर पडलेले खडे बुजवण्यासाठी रस्ते महामंडळाला तक्रार अर्ज तयार करा.
- क) ई-टपाल (e-mail) संकल्पनेची चर्चा करा.
- ड) आकलन हे एक महत्वाचे भाषिक कौशल्य आहे कसे ते पटवून द्या.

Seat
No.

A - 133
Total No. of Pages : 2

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, April - 2019
मराठी (Marathi) (Compulsory Generic Elective) (CGE-2)
(Paper - B) (CBCS)

आवश्यक अनुषंगिक निवड : शब्दसंहिता
Sub. Code : 71254

Day and Date : Thursday, 11 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना :**
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
 - 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- अ) पंढरीस जावे हा अभंग कोणी लिहिला आहे?
i) संत ज्ञानेश्वर	ii) संत एकनाथ
iii) संत नामदेव	iv) संत जनाबाई
- ब) संत नामदेवांनी पतितपावन कोणास उद्देशून म्हटले आहे?
i) विठ्ठल	ii) खंडोबा
iii) ज्योतिबा	iv) भैरोबा
- क) 'जमाना आला उफराटा' हे कवन कोणी लिहिले आहे?
i) महात्मा फुले	ii) संत नामदेव
iii) अनंत फंदी	iv) होनाजी बाळा
- ड) पृथ्वी कोणी निर्माण केली असे महात्मा फुले यांना वाटते?
i) मानव	ii) निर्मिक
iii) ब्रह्मदेव	iv) विष्णू
- इ) साध्या भोळ्या फुलराणीचे चुंबन कोणी घेतले?
i) संध्यावात	ii) रवीकिरण
iii) निर्झर	iv) ग्रहगोल
- फ) करंदीकरांनी कोणास दगड बनायला सांगितले आहे?
i) मनास	ii) शब्दांस
iii) समाजास	iv) शत्रूला
- य) करंदीकरांनी 'ती' ला जेवण वाढताना कोणाची उपमा दिली आहे?
i) पक्षिणी	ii) यक्षिणी
iii) सुहासिनी	iv) संहिता

P.T.O.

- र) वाहरू सोनवणे यांची अश्रूनी काय भिजून गेली?
- i) झोपडी ii) गोधड
iii) कपडे iv) चादर
- ल) माणसाने महत्प्रयासाने काय दडवले आहे?
- i) नृशंस हिंसा ii) पौरुषत्व
iii) स्व-प्रतिमा iv) भेकडपणा
- व) 'शोधयात्रा' ही कविता कोणी लिहिली आहे?
- i) वाहरू सोनवणे ii) प्रज्ञा पवार
iii) एकनाथ पाटील iv) विंदा करंदीकर

प्र.2) 'ती फुलराणी' या कवितेतून निसर्गचित्रण कसे आले आहे ते स्पष्ट करा. [10]

किंवा

अनंत फंदी यांनी आपल्या फटक्यातून / कवितेतून मूर्खांची कोणती लक्षणे सांगितली आहेत?

प्र.3) प्रज्ञा दया पवार यांच्या कवितेतून पुरूषप्रधान संस्कृतीचे चित्रण कसे केले आहे? [10]

किंवा

एकनाथ पाटील यांच्या कवितेतून तरुण पिढीची घुसमट कशी व्यक्त होते ते तुमच्या शब्दात लिहा.

प्र.4) पुढील प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन) [10]

- अ) निबंधाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) निबंधलेखनासाठी कोणकोणते घटक आवश्यक आहेत ते सांगा.
क) निबंधाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5) पुढीलपैकी कोणताही एक निबंध लिहा. [10]

- अ) पर्यावरण संरक्षण काळाची गरज
ब) आजच्या निवडणूका व लोकशाही
क) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या सामाजिक वास्तव
ड) मला आवडलेले व्यक्तिमत्त्व

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, April - 2019

HINDI (हिंदी) (Optional) (Paper-II)

आधुनिक हिंदी साहित्य

पाठ्यपुस्तक : 1) 'सूनी घाटी का सूरज' (उपन्यास)

2) व्याकरण

Sub. Code: 61234

Day and Date : Tuesday, 09 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- सूचनाएँ :
- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 - 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाने हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[10]

- 1) राम ने आम खाया। अधोरेखित पद में कारक है।
[कर्म/अधिकरण/संप्रदान/कर्ता]
- 2) मैंने कुत्ते को डंडे से मारा। अधोरेखित पद में कारक है।
[संबंध/करण/कर्म/अपादान]
- 3) पेड़ से पत्ता गिरा। अधोरेखित पद में कारक है।
[अधिकरण/अपादान/संबोधन/कर्ता]
- 4) यह राम का लड़का है। अधोरेखित पद में कारक है।
[अधिकरण/संबंध/संबोधन/करण]
- 5) अधिकरण कारक का चिह्न है।
[ने/को/से/में]
- 6) राजा नगर में नहीं आए। यह वाक्य है।
[आज्ञार्थक/निषेधार्थक/संकेतार्थक/विधानार्थक]
- 7) क्या आज कॉलेज बंद है? यह वाक्य है।
[विस्मयादिबोधक/संदेहार्थक/प्रश्नार्थक/निषेधार्थक]
- 8) शायद रमेश आता होगा। यह वाक्य है।
[संकेतार्थक/संदेहार्थक/इच्छार्थक/प्रश्नार्थक]

P.T.O.

- 9) राम! तुम स्कूल जाओ। यह वाक्य है।
[आज्ञार्थक/संकेतार्थक/निषेधार्थक/इच्छार्थक]
- 10) यदि बारिश होती तो फसल अच्छी आती। यह वाक्य है।
[विस्मयादिबोधक/विधानार्थ/संकेतार्थक/प्रश्नार्थक]

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए। [10]

- 1) “अपना-अपना प्रारब्ध है बेटा, घबराना नहीं भगवान गरीबों के प्रतिपालक हैं। उन्हीं के सहारे अपना काम किए जाना। पढ़ाई न छोडना।”
- 2) “देखो, रामदास तुम अकेले नहीं हो। यह शताब्दी ही नवयुवकों पर आघात करती है। न जाने कितने आहत अपंग विद्यार्थी इसी युनिवर्सिटी में मिल जाएँगे।”
- 3) “यहाँ मैं न आऊँगा तो और कौन आएँगा? किसी और को यहाँ आने की गरज ही क्या है?”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [10]

- 1) पदक्रम के पाँच नियम सोदाहरण लिखिए।
- 2) प्रश्नवाचक चिह्न के पाँच नियम सोदाहरण लिखिए।
- 3) मानक वर्तनी के पाँच नियम सोदाहरण लिखिए।

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [10]

- 1) ‘सूनी घाटी का सूरज’ उपन्यास के उद्देश्य को स्पष्ट कीजिए।
- 2) ‘सूनी घाटी का सूरज’ उपन्यास की अनिता का चरित्र-चित्रण कीजिए।
- 3) ‘सूनी घाटी का सूरज’ उपन्यास में चित्रित समस्याओं पर प्रकाश डालिए।

प्र.5) ‘सूनी घाटी का सूरज’ उपन्यास की कथावस्तु लिखिए। [10]

अथवा

‘सूनी घाटी का सूरज’ उपन्यास के रामदास की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

Seat
No.

A - 80

Total No. of Pages : 2

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, April - 2019

हिंदी (अनिवार्य) (Paper-B (Old))

प्रयोजनमूलक हिंदी और कहानी साहित्य

Sub. Code: 61224

Day and Date : Thursday, 11 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- सूचनाएँ :
- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 - 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) निम्नलिखित वाक्यों के सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। [10]

- 1) 'दोपहर का भोजन' कहानी के रचनाकार हैं।
[श्रीलाल शुक्ल/यशपाल/हरिशंकर परसाई/अमरकांत]
- 2) सिद्धेश्वरी संतानों की माँ है।
[एक/दो/तीन/चार]
- 3) सुशीला के मरने की झूठी खबर फैलाई जाती है।
[डूब/जहर खाकर/खुद खुशी/फाँसी लेकर]
- 4) सत्येंद्र ने तक की शिक्षा प्राप्त की
[बी.ए./बी.कॉम./एम.ए./एम.कॉम.]
- 5) सुशीला को आश्रम भेजने का निर्णय होता है।
[विधवा/सेवा/आनंद/कल्याण]
- 6) त्रिशंकु की सबसे बड़ी अभिलाषा एक अच्छे की थी।
[मकान/दुकान/जगह/मंदिर]
- 7) इंद्रदेव नामक एक सज्जन के में कई मकान हैं।
[स्वर्गपुरी/मुंबापुरी/जानापुरी/सोलापुरी]
- 8) पत्नी का कर सत्येंद्र मर्द होने का परिचय देता है।
[खून/त्याग/अपमान/स्वीकार]
- 9) सन 2009 को श्रीलाल शुक्ल को सम्मान से नवाजा गया।
[ज्ञानपीठ/लोहिय/पद्मभूषण/व्यास]
- 10) अंगद का पाँव के रचनाकार हैं।
[श्रीलाल शुक्ल/हरिशंकर परसाई/अमरकांत/चंद्रकांता]

P.T.O.

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पत्रों का प्रारूप तैयार कीजिए।

[10]

- 1) व्यवस्थापक तन्वी सारी एम्पोरियम, शिवाजी सर्कल सोलापुर; रघुनाथ चौधरी, महावीर चौक सुरत-10 के नाम मूल्य सूची भेजने के लिए पत्र लिखते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
- 2) अशोक इलेक्ट्रॉनिक्स, राजपथ, सातारा; फिलीप्स रेडिओ कं. नई दिल्ली को साई रेडिओ के 25 सेट भेजने के लिए क्रयादेश लिखिए।
- 3) गुलाल कलेक्शन, आटपाडी, जि.सांगली, को खोसला एण्ड कंपनी, बंगलोर से पत्र आया है। जिसमें भुगतान न करने पर कानूनी कार्यवाही करने की सूचना दी है। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो के वृत्तांत लिखिए।

[10]

- 1) शंकरराव जगताप महाविद्यालय, वाघोली में आयोजित 'प्रेमचंद जयंती' समारोह का वृत्तांत लिखिए।
- 2) केरल में आई बाढ़ का वृत्तांत लिखिए।
- 3) कोल्हापुर में आयोजित राजर्षी छ. शाहु महाराज जयंती समारोह का वृत्तांत लिखिए।

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

[10]

- 1) दोपहर का भोजन कहानी की सिद्धेश्वरी।
- 2) 'त्रिशंकु बेचारा' कहानी में चित्रित मकान की समस्या।
- 3) 'अंगद के पाँव' का आशय।

प्र.5) 'दोपहर का भोजन' कहानी की कथावस्तु अपने शब्दों में लिखिए।

[10]

अथवा

'मर्द' कहानी के उद्देश्य पर प्रकाश डालिए।

A - 128

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination,
April - 2019**

हिंदी (HINDI) (Optional) (Paper - II) (DSC-A14)

हिंदी गद्य साहित्य

पाठ्यपुस्तक : साहित्य जगत्

Sub. Code : 71265

Day and Date : Tuesday, 09 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचनाएँ :**
- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 - 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सहीविकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[10]

- i) 'जीवन और शिक्षण' यह विधा की रचना है।
(एकांकी / निबंध / कहानी / व्यंग्य)
- ii) सूरदास का जन्म गाँव में हुआ था।
(राजापूर / सीही / रुनकता / जायस नगर)
- iii) 'भगत की गत' व्यंग्य पाठ के लेखक हैं।
(शरद जोशी / शंकर पुणतांबेकर / हरिशंकर परसाई / मोहन राकेश)
- iv) 'फूटपाथ के कलाकार' पाठ में लेखकने काटने की कला को दाद दी है।
(फसल / सेब / जेब / कपडा)
- v) ज्वालाप्रसाद रामदास को सबक सीखाने के लिए को बुलाते है।
(कल्लू/ सल्लू / मल्लू / लल्लू)
- vi) 'पंचलाइट' कहानी फणीश्वरनाथ रेणु के कहानी संग्रह से ली गई है।
(ठुमरी / अग्नि खोर / अच्छे आदमी / आदिमरात्रि को महक)
- vii) शामनाथ की माँ भेजने के लिए कहनी है।
(कलकत्ता / पंजाब / रावलपिंडी / हरिद्वार)

P.T.O.

viii) परित्यक्ता हैं।

(शामनाथ की माँ / सोमा बुआ / अतुल की माँ / गोवरधन की माँ)

ix) रामवृक्ष बेनीपुरी और रजिया की अचानक भेट में हुई।

(पटना / दिल्ली / आगरा / मुंबई)

‘अगर मुंबई में सड़क पर अचानक कोई आपसे मदद माँगे तो उसे भिखारी न समझें, वह किसान हो सकता है।’ यह ने कहा है।

(मकरंद अनासपुरे / नाना पाटेकर / सयाजी शिंदे / भरत जाधव)

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए। [10]

अ) “नहीं साहब, विचार किया ही नहीं। क्या विचार करें? कुछ सूझता नहीं? पर अभी डेढ़ बरस बाकी है। आगे देखा जायेगा।”

ब) “भगत! तुमने आदमियों की हत्या की है उधर की अदालत से बच गये, पर यहाँ नहीं बच सकते।”

क) “हर साल वहाँ की सरकार उत्पादन की किमत से भी ज्यादा की सत्सिडी देती है। यहाँ 2 लाख किसान मर गए और किसी को परवाह नहीं।”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए। [15]

अ) ‘अकेली’ कहानी की सोमा बुआ।

ब) ‘भगत की गत’ पाठ का व्यंग्य।

क) ‘सूरदास’ निबंध का उद्देश्य।

ड) ‘संस्कार और भावना’ एकांकी की उमा।

इ) ‘पंचलाइट’ कहानी के शीर्षक की सार्थकता।

प्र.4) निम्नलिखित प्रश्नों में से ‘अ’ में से एक और ‘ब’ में से एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। [15]

अ) ‘विज्ञापन युग’ निबंध का आशय लिखिए।

अथवा

‘गोशाला चारा और सरपंच’ के ज्वालाप्रसाद का चरित्र-चित्रण कीजिए।

ब) ‘चीफ की दावत’ कहानी की कथावस्तु लिखिए।

अथवा

रजिया की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) (Pre-Revised)
Examination, April - 2019
ENGLISH (Compulsory)
English For Communication (Paper-B)
Sub. Code: 61220

Day and Date : Wednesday, 10 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q1) A) Rewrite the following by choosing the correct alternative: [5]**
- a) At the beginning of the story, 'The Final Decision', the central character was doing the work of _____.
 - i) embroidery
 - ii) painting
 - iii) writing
 - iv) cooking
 - b) Uncle James wants Philip to join _____ business.
 - i) bakery
 - ii) stationary
 - iii) export-import
 - iv) jam
 - c) Jnana Babu shut Rabindranath in a room and gave him _____ to translate.
 - i) King Lear
 - ii) Macbeth
 - iii) Othello
 - iv) Hamlet
 - d) The speaker in the poem 'Telephonic conversation' tries to warn the landlady about _____.
 - i) the indifferent location of her house.
 - ii) the high rent of her house.
 - iii) his being African.
 - iv) his poor financial condition.
 - e) The snake is _____ even to children.
 - i) dangerous
 - ii) harmless
 - iii) helpful
 - iv) venomous

P.T.O.

B) Do as directed:

- a) Give the synonym of: 'pursue'.
- b) Give the antonym of: 'enemy'.
- c) Give the verb of: 'attraction'.
- d) Form a new word by adding suffix to: 'class'.
- e) Use the following phrase in a sentence of your own: 'to look for'.

Q2) A) Answer any three of the following in two to three sentences each: [9]

- a) What incident had Rabindranath never been able to forget? How does he react?
- b) How does Philip dominate Uncle James in the dream?
- c) What does the speaker feel on listening to the landlady's questions?
- d) What is the poet's concern for the snake?
- e) Why did Venkatesh Murthy compel Lalitha Devi to leave him and go to her parent's house?

B) Write short notes on any two of the following in about 50 to 60 words each: [6]

- a) The married life of Venkatesh Murthy and Lalitha.
- b) Uncle James.
- c) Word portrait presented in the poem 'The Snake Trying'.

Q3) Write a letter of application with C.V. in response to the following advertisement: [10]

RAYAT SHIKSHAN SANSTHA

Requires

A CLERK

A Graduate having good knowledge of office correspondence,
Marathi and English typing, computer knowledge necessary
may apply within 10 days to:

The Secretary,

Rayat Shikshan Sanstha, Satara

- Q4) A) Write a news story based on the details given below. Supply a suitable headline also. [7]

Place of the news: Pune

Date: 25th Jan.

Sources: TNN

_____ high alert in Pune _____ a rally for pension for farmers _____ came from different parts of the state _____ crowd of more than 50,000 _____ instances of tyre burning _____ arrival of police _____ mob out of control _____ lathicharge and arrested farmers _____ farmers targeted police vans _____ burnt them _____ ten farmers killed and nearly 250 injured _____ injured taken to hospital _____ situation under control _____ visit and inquiry by agricultural minister _____ declared financial help of Rs. 2,00,000 for the killed and Rs. 50,000 for the injured.

- B) Suppose you are the manager of a Multispeciality Hospital. Write a set of instructions for the patients admitted and their relatives. [8]

→ → →

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination, April - 2019

ENGLISH (Compulsory) (Paper - B)

English for Communication

(Ability Enhancement Compulsory Course) (AECC-2)

Sub. Code : 71251

Day and Date : Wednesday, 10 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Complete the following statements by choosing the correct alternative. [4]

- a) _____ was the child's favourite sweet.
 - i) Burfi
 - ii) Gulabjaman
 - iii) Jalebi
 - iv) Rasagula
- b) Dr. A.P.J. Abdul Kalam dreams of India governed by _____.
 - i) smart farmers'
 - ii) united workers
 - iii) teachers
 - iv) noble leaders
- c) _____ of a village girl gleam like a prisoner's chain.
 - i) The skirt
 - ii) A bundle of grass
 - iii) The foot print
 - iv) The green grass
- d) Every word in the poet's brain keeps expanding and becomes a _____.
 - i) gigantic tree
 - ii) rainbow
 - iii) beautiful flower
 - iv) gigantic cloud

P.T.O.

B) Answer the following questions in one word/phrase/sentence each. [4]

- a) What is the age difference between the elder and the younger brother?
- b) The poem 'The Tiger' is taken from which collection?
- c) What is on the head of a village girl?
- d) What would the child's parents say about his plea to buy sweets?

Q2) A) Answer any Four of the following questions in three to four sentences each. [8]

- a) Where did the child go with his parents? What did he want there?
- b) What prayer does Dr. A.P.J. Abdul Kalam do to the God Almighty?
- c) Why did the poet describe that 'the words have destructive energy'?
- d) What is the central idea of the poem 'The Tiger'?
- e) How does elder brother say that experience is more important than education?
- f) How does the poet describe a village girl?

B) Write short notes on any Three of the following in about seven to eight sentences each. [9]

- a) The theme of the story 'The Lost Child'.
- b) Dr. A.P.J. Abdul Kalam's views about freedom and its protection.
- c) The Central idea of the poem 'A village girl'.
- d) The elder brother's philosophy about education.
- e) The theme of the poem 'The Tiger' written by Blake.

Q3) A) Imagine that you are NSS volunteer of our college. You are going to join NSS special camp at near by adopted village. Your friend was absent for the meeting at the time of giving instruction by your NSS Programme Officer. Inform him/her about these instructions in written form with all the details. [8]

B) Write a telephonic conversation between Kajal and Anil. Use the following points-booking a hotel room, type of room, rate, facilities, duration of stay etc. [7]

Q4) A) Write a descriptive passage about a cellphone. [5]

OR

Write a descriptive passage about your favourite Teacher.

B) Write a descriptive passage about your favourite Historical Place. [5]

OR

Write the daily routine of your Best Friend.

Seat
No.

Total No. of Pages .

B.A. (Part - I) (Semester - II) (New) Examination, April - 2019
ENGLISH (Optional)

**Introduction to English Literature: The Short Story & The
Novel (Paper-II)**
Sub. Code: 61235

Day and Date : Monday, 08 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences choosing the correct alternative: [10]

- a) _____ scramble up the mountain.
- i) Ralph, Jack and Simon
 - ii) Ralph and Jack
 - iii) Ralph and Piggy
 - iv) Sam and Eric
- b) _____ is a fat boy with spectacles.
- i) Simon
 - ii) Jonny
 - iii) Piggy
 - iv) Sam
- c) _____ takes the responsibility to keep the fire burning on the top of the mountain.
- i) Sam
 - ii) Eric
 - iii) Jack
 - iv) Ralph
- d) _____ sets up his rival camp in the castle Rock.
- i) Ralph
 - ii) Jack
 - iii) Piggy
 - iv) Simon
- e) Jack was the leader of _____.
- i) Choir boys
 - ii) Lord of the Flies
 - iii) Littluns
 - iv) The whole group

P.T.O.

A - 89

Total No. of Pages : 4

Seat
No.

B.A. (Part-I) (Semester-II) Examination, April - 2019

GEOGRAPHY (Optional) (Paper-II)

Climatology

Sub. Code: 61254

Day and Date : Friday, 12 - 4 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All the questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat maps and diagrams wherever necessary.
 - 4) Use of map stencil is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions.

[10]

- a) Which gas reduce the intensity of Oxygen?
 - i) Argon
 - ii) Nitrogen
 - iii) Carbon-di-Oxide
 - iv) Ozone
- b) Which rays absorbs in the Ozonosphere?
 - i) Lesar
 - ii) Ultraviolet
 - iii) X-rays
 - iv) Infrared
- c) In which belt the insolation is very high?
 - i) Tropical Belt
 - ii) Temporate Belt
 - iii) Polar Belt
 - iv) None of these
- d) In the atmosphere, Temperature increases with increasing altitude is called as _____.
 - i) Range of temperature
 - ii) Solar Energy
 - iii) Temperature Inversion
 - iv) Solar constant
- e) How many high pressure Belts on Earth?
 - i) Two
 - ii) Three
 - iii) Four
 - iv) Seven
- f) Which local winds blow from land to sea?
 - i) Mountains winds
 - ii) chinook winds
 - iii) Sea breezes
 - iv) Land breezes

P.T.O.

- g) The normal atmospheric pressure at the sea level is-
- i) 1013.25 m.b. ii) 1013.52 m.b.
 iii) 1031.25 m.b. iv) 1031.52 m.b.
- h) Which of the following force deflect the prevailing winds?
- i) Friction Force ii) Centripetal acceleration
 iii) Coriolis force iv) Pressure gradient
- i) Which lines join the places of equal temperature?
- i) Isobars ii) Isotherms
 iii) Isohyets iv) None of these
- j) The central area occurs low pressure and outer side occurs high pressure is called as -
- i) Anticyclone ii) Secondary cyclone
 iii) calm iv) cyclone

Q2) Write the answer for the following questions in detail. [20]

- a) Define atmosphere and describe the structure of Atmosphere.

OR

Explain the factors affecting on the distribution of Insolation.

- b) Describe various types of planetary winds.

OR

Explain the types of Rainfall

Q3) Write short notes (any four). [20]

- a) Troposphere
 b) Range of Temperature
 c) Types of Humidity
 d) Heat balance of the Earth
 e) Rain gauge
 f) Anticyclone

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे नकाशे आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सील वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- अ) कोणत्या वायुमूळे ऑक्सीजनची तिब्रता कमी होते ?
i) आर्गॉन ii) नायट्रोजन
iii) कार्बन डाय ऑक्साइड iv) ओझोन
- ब) ओझोन वायूच्या थरात कोणत्या किरणांचे शोषण होते ?
i) लेसर ii) अतिनिल किरणे
iii) क्ष-किरण iv) उपारून
- क) कोणत्या कटिबंधात सौरशक्तीचे प्रमाण सर्वाधिक असते ?
i) उष्ण कटिबंध ii) समशितोष्ण कटिबंध
iii) शीत कटिबंध iv) यापैकी नाही
- ड) वातावरणात उंचीनुसार तापमानात वाढ होते त्यास काय म्हणतात ?
i) तापमान कक्षा ii) सौरशक्ती
iii) तापमान विपरीतता iv) सौरस्थिरांक
- इ) पृथ्वीवर हवेच्या जास्त भाराचे किती पट्टे आहेत ?
i) दोन ii) तीन
iii) चार iv) सात
- फ) जमिनीकडून समुद्राकडे कोणते वारे वाहतात ?
i) डोंगरी वारे ii) चिनूक वारे
iii) खारे वारे iv) मतलई वारे
- य) समुद्र सपाटीला वातावरणाचा सामान्य दाब किती असतो ?
i) 1013.25 मि.बा. ii) 1013.52 मि.बा.
iii) 1031.25 मि.बा. iv) 1031.52 मि.बा.
- र) खालीलपैकी कोणत्या प्रेरणेमुळे नियमित वारे दिशा बदलतात ?
i) घर्षण प्रेरणा ii) केंद्रस्थानी उत्सर्जन
iii) कोरीऑलिस प्रेरणा iv) वायूभार उतार

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination,
April - 2019**

GEOGRAPHY (Optional) (Paper - II)

Human Geography (DSC - B24)

Sub. Code : 71285

Day and Date : Friday, 12 - 04 - 2019

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Select the correct alternative for the following questions : [10]

- i) Who is known as a father of Human Geography?
 - a) Friedrich Ratzel
 - b) Thomas Malthus
 - c) Ellen Semple
 - d) Vidal de la Blache
- ii) Which of the following is not a branch of Human Geography?
 - a) Political Geography
 - b) Economic Geography
 - c) Physical Geography
 - d) Agriculture Geography
- iii) Which of the following economic factor affecting on distribution of population?
 - a) Relief
 - b) Climate
 - c) Natural vegetation
 - d) Industrilisation
- iv) Who put forth the theory of Demographic Transition?
 - a) Thomas Malthus
 - b) Frank Notestein
 - c) W.M. Davis
 - d) Frledrich Ratzel.
- v) Migration from one nation to another nation is called as _____.
 - a) Inter state
 - b) Intra state
 - c) International
 - d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) मानवी भूगोलाचा जनक कोण ?
 अ) फ्रेडरिक रॅट्झेल
 ब) थॉमस माल्थस
 क) एलन सॅपल
 ड) विडाल डी ला ब्लाश
- ii) खालीलपैकी कोणती मानवी भूगोलाची शाखा नाही ?
 अ) राजकीय भूगोल
 ब) आर्थिक भूगोल
 क) प्राकृतिक भूगोल
 ड) कृषी भूगोल
- iii) खालीलपैकी कोणता आर्थिक घटक लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करतो ?
 अ) भू उठाव
 ब) हवामान
 क) नै. वनस्पती
 ड) औद्योगिकरण
- iv) लोकसंख्या संक्रमण सिध्दांत कोणी मांडला ?
 अ) थॉमस माल्थस
 ब) फ्रँक नाटेस्टईन
 क) डब्ल्यु. एम. डेव्हिस
 ड) फ्रेडरिक रॅट्झेल.
- v) एका देशातून दुसऱ्या देशात होणाऱ्या स्थलांतरास काय म्हणतात ?
 अ) आंतरराज्यीय
 ब) राज्यांतर्गत
 क) आंतरराष्ट्रीय
 ड) यापैकी नाही
- vi) पर्वतीय प्रदेशात खालीलपैकी कोणत्या प्रकारच्या वसाहती आढळतात ?
 अ) विखुरलेल्या
 ब) विखंडीत
 क) केंद्रीय
 ड) संयुक्त
- vii) खालीलपैकी ग्रामीण वसाहतींचे प्रमुख कार्य कोणते ?
 अ) वाहतुक
 ब) प्रशासन
 क) शिक्षण
 ड) शेती

yii) पर्यटन उद्योग मिळवितो.

अ) कपडे

ब) अन्न धान्य

✓क) परदेशी चलन

ड) वरील पैकी नाही

ix) स्टेट बँक ऑफ इंडियाची मध्ये स्थापना झाली.

अ) 1955

ब) 1956

क) 1957

ड) 1958

x) रिजर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची मध्ये सुरुवात झाली.

अ) 1935

ब) 1936

क) 1937

ड) 1938

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

अ) शेतीच्या अल्प उत्पादकतेची कारणे

ब) लघु व कुटीर उद्योगाच्या समस्या

क) भारतीय आयुर्विमा महामंडळ

ड) भारतीय पोस्ट सेवा

इ) भारतातील पर्यटन उद्योग

फ) भारतीय उदारीकरणाचे टप्पे

[20]

प्र.3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) भारतातील हरितक्रांतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) 1991 च्या विदेशी गुंतवणूक धोरणातील तरतूदी स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) अ) भारतातील सेवाक्षेत्राचे महत्व विशद करा.

किंवा

ब) भारतातील खाजगीकरणाच्या अंमलबजावणीची चर्चा करा.

[10]

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, April - 2019
ECONOMICS (Optional) (Revised)
Indian Economy (Paper-II)
Sub. Code: 61245

Day and Date : Thursday, 18 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [10]

- a) In the post economic reforms era, government investment in the agriculture sector is _____.
- i) Decreasing ii) Increasing
iii) Constant iv) None of these
- b) _____ was the chairman of National Commission on Farmers.
- i) M.S.Swaminathan ii) C. Rangrajan
iii) Vargis Kurian iv) Sharad Pawar
- c) In the export of India, the share of _____ is increasing in recent years.
- i) Agriculture goods ii) Minerals
iii) Manufacturing goods iv) None of these
- d) Small Industrial Development Bank of India is established in the year _____.
- i) 1990 ii) 1991
iii) 1995 iv) 2000
- e) Due to _____ revolution india became self reliant in food grains.
- i) Blue ii) White
iii) Green iv) None of these

P.T.O.

- f) Life Insurance corporation of India is established in the year _____.
 i) 1952 ii) 1956
 iii) 1969 iv) 1972
- g) New Economic Policy supports to _____.
 i) Liberalization ii) Privatization
 iii) Globalization iv) All the above
- h) In the national income of India, the share of _____ sector is increasing.
 i) Service ii) Foreign
 iii) Manufacturing iv) Agriculture
- i) Export promotion means to increase in _____.
 i) Import ii) Export
 iii) Internal trade iv) Investment
- j) In _____ sector use of information and technology is increasing.
 i) Education ii) Trade
 iii) Finance iv) All the above

Q2) a) What is the productivity of agriculture? Explain the causes of low productivity of Indian agriculture. [10]

OR

Discuss the major provisions in the Industrial Policy - 1991.

b) Explain the importance of banks and financial institutions in Indian economy. [10]

OR

What is foreign sector? Clarify the importance of foreign sector.

Q3) Write short notes (any four) [20]

- a) Need of second green revolution
- b) Problems of small scale industries in India.
- c) Importance of tourism industry.
- d) Features of Foreign Trade Policy: 2009-14
- e) Growing importance of information-technology
- f) Direction of India's Foreign trade

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- अ) आर्थिक सुधारणा नंतरच्या कालावधीत शेतीतील सरकारी गुंतवणूक आहे.
i) घटत ii) वाढत
iii) स्थिर iv) यापैकी नाही
- ब) हे राष्ट्रीय शेतकरी आयोगाचे अध्यक्ष होते.
i) एम.एस. स्वामिनाथन ii) सी.रंगराजन
iii) वर्गीस कुरीअन iv) शरद पवार
- क) अलीकडे भारताच्या निर्यात व्यापारात प्रमाण वाढत आहे.
i) कृषी मालाचे ii) खनिजांचे
iii) कारखानदारी वस्तूंचे iv) यापैकी नाही
- ड) भारतीय लघु उद्योग विकास बँकेची स्थापना या वर्षी झाली.
i) 1990 ii) 1991
iii) 1995 iv) 2000
- इ) क्रांतीमुळे भारत देश अन्नधान्याच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण झाला.
i) नील ii) शुभ्र
iii) हरित iv) यापैकी नाही
- फ) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाची स्थापना मध्ये झाली.
i) 1952 ii) 1956
iii) 1969 iv) 1972
- य) 1991 चे नवीन आर्थिक धोरण ला चालना देणारे आहे.
i) उदारीकरण ii) खाजगीकरण
iii) जागतिकीकरण iv) वरील सर्व
- र) निर्यात प्रोत्साहन म्हणजे देशाच्या वाढ करणे होय.
i) आयातीत ii) निर्यातीत
iii) देशांतर्गत व्यापारात iv) गुंतवणुकीत

- ल) भारताच्या राष्ट्रीय उत्पन्नात क्षेत्राचा वाटा वाढत आहे.
- i) सेवा ii) व्यापार
iii) कारखानदारी iv) कृषी
- व) क्षेत्रात माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर वाढत आहे.
- i) शिक्षण ii) व्यापार
iii) वित्तीय iv) वरील सर्व

प्र.2) अ) शेतीची उत्पादकता म्हणजे काय? भारतीय शेतीच्या अल्प उत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा. [10]

किंवा

1991 च्या औद्योगिक धोरणातील मुख्य तरतुदींची चर्चा करा.

ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील बँका आणि वित्तीय संस्थांचे महत्त्व स्पष्ट करा. [10]

किंवा

विदेशी क्षेत्र म्हणजे काय ते सांगून विदेशी क्षेत्राचे महत्त्व विशद करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) दुसऱ्या हरीतक्रांतीची गरज
ब) भारतातील लघु उद्योगांच्या समस्या
क) पर्यटन उद्योगाचे महत्त्व
ड) विदेशी व्यापार धोरण: 2009-14 ची वैशिष्ट्ये
इ) माहिती व तंत्रज्ञानाचे वाढते महत्त्व
फ) भारताच्या विदेशी व्यापाराची दिशा

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, April - 2019

HISTORY

Polity, Society and Economy Under the Marathas 1600-1707

(Paper-II)

Sub. Code: 61243

Day and Date : Saturday, 20 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative given below: [10]

- a) _____ says that Jijabai was Chh. Shivaji Maharaja's Guide and Deity of protection.
- i) Justice M.G.Ranade
 - ii) G.S.Sardesai
 - iii) Sir Jadunath Sarkar
 - iv) Setu Madhavrao Pagdi
- b) _____ was the secretary in the Ashtpradhan mandal of Chh. Shivaji Maharaj.
- i) Annaji Datto
 - ii) Dattaji Trimbak
 - iii) Moropant Pingle
 - iv) Niraji Ravaji
- c) _____ is known as chief of the fort
- i) Sabnis
 - ii) Karkhanis
 - iii) Hawaldar
 - iv) Tat Sarnaubut
- d) The Maratha Cavalry consisted of Shiledars and _____.
- i) Havaladar
 - ii) Bargirs
 - iii) Naiks
 - iv) Jumeldar
- e) _____ was the most important occupation in the age of the Chh. Shivaji Maharaj.
- i) Agriculture
 - ii) Cloth production
 - iii) Trade
 - iv) Fishing

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. [10]

- अ) 'जिजाबाई ही छ.शिवाजी महाराजांची मार्गदर्शक व संरक्षक देवता होय' असे नी म्हटले आहे.
- i) न्या. म. गो. रानडे ii) जी.एस. सरदेसाई
iii) सर जदूनाथ सरकार iv) सेतु माधवराव पगडी
- ब) छ.शिवाजी महाराजांच्या अष्टप्रधान मंडळात हा सचिव होता.
- i) अण्णाजी दत्तो ii) दत्ताजी त्रिंबक
iii) मोरोपंत पिंगळे iv) निराजी रावजी
- क) किल्ल्याच्या प्रमुखास म्हटले जात असे.
- i) सबनीस ii) कारखानीस
iii) हवालदार iv) तटसरनौबत
- ड) मराठा घोडदळात शिलेदार आणि असे दोन प्रकार होते.
- i) हवालदार ii) बारगीर
iii) नाईक iv) जुमलेदार
- इ) शिवकाळात हा प्रमुख व्यवसाय होता.
- i) शेती ii) कापड उत्पादन
iii) व्यापार iv) मासेमारी
- फ) शिवकालीन खेड्यामध्ये ज्यांच्या मालकीची जमीन असे त्यांना म्हटले जाई.
- i) मिरासदार ii) उपरे
iii) बिडवई iv) मुकादम
- य) चौल हे बंदर शिवकाळात प्रामुख्याने व्यापारासाठी प्रसिद्ध होते.
- i) विड्याची पाने ii) रेशीम
iii) गहू iv) गूळ
- र) वारकरी संप्रदायाचा पाया नी घातला.
- i) एकनाथ ii) ज्ञानेश्वर
iii) नामदेव iv) तुकाराम

- ल) डॉ. बाळकृष्ण हे महाविद्यालयाचे प्राचार्य होते.
- i) शहाजी ii) शिवाजी
iii) संभाजी iv) राजाराम
- व) न्या. म. गो. रानडे यांचा जन्म येथे झाला.
- i) पूणे ii) कोल्हापूर
iii) निफाड iv) सातारा

प्र.2) दिर्घोत्तरी प्रश्न.

[10]

- अ) शिवकालीन किल्ल्यांचे प्रकार सांगून महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा

शिवकालीन शेत व शेती उत्पादने यांची माहिती द्या.

- ब) छ.शिवाजी महाराजांचे धार्मिक धोरण स्पष्ट करा.
किंवा

[10]

मराठा इतिहास लेखनासाठी सर जदूनाथ सरकार यांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) अष्टप्रधान मंडळाची वैशिष्ट्ये
ब) शिवकालीन व्यापार
क) परगण्याचे वतनदार
ड) शिवकालीन पाटील
इ) वारकरी संप्रदाय
फ) डॉ.बाळकृष्ण

Seat
No.

A - 151

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination,

April - 2019

PSYCHOLOGY (Paper - II)

General Psychology

Sub. Code : 71282

Day and Date : Tuesday, 16 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative : [10]

- i) _____ proposed the concept of mental age.
 - a) Binet
 - b) Terman
 - c) Stearn
 - d) Simon
- ii) There are total _____ subscales included in wechler Adult Intelligence scale.
 - a) 5
 - b) 6
 - c) 10
 - d) 11
- iii) Raymond cattel explained _____ main types of Intelligence.
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Eight
 - d) Ten
- iv) McDougall Explained that there are _____ instinct in human being.
 - a) 16
 - b) 18
 - c) 19
 - d) 20
- v) Hunger is a _____ motluation.
 - a) Social
 - b) Physiological
 - c) Psychological
 - d) None of these

P.T.O.

A - 100

Total No. of Pages : 4

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, April - 2019

PSYCHOLOGY

General Psychology (Optional) (Paper-II)

Sub. Code: 61251

Day and Date : Tuesday, 16 - 04 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative: [10]

- a) _____ proposed cognitive mediational theory of emotion.
- i) Cannon-bard ii) James-lange
iii) Schacter-Singer iv) Lazarus
- b) Operant conditioning theory has introduced by _____.
- i) B.F. Skinner ii) Ivan Pavlov
iii) Freud iv) Jung
- c) There are _____ types of memory.
- i) 4 ii) 3
iii) 2 iv) 5
- d) The concept of _____ is proposed by Binet.
- i) Chronological Age ii) Mental Age
iii) Social Age iv) None of these
- e) Thematic Apperception Test (TAT) is developed by _____.
- i) Rorschach ii) Murray
iii) Rosenzweig iv) Carl Jung
- f) Learning means modification in _____ and behavior.
- i) Experiences ii) Knowledge
iii) Sensation iv) perception

P.T.O.

g) _____ proposed theory of emotion.

i) Allport	ii) James-lang
iii) Watson	iv) Kohler

h) _____ conducted Research on short term memory (STM)

i) Jeorage Sperling	ii) Spearman
iii) Pavlav	iv) Wagh and norman

i) The _____ is guided by reality principle.

i) Id	ii) Ego
iii) Super Ego	iv) None of these

j) Two factor theory of Intelligence is given by _____ in 1927.

i) Thurstone	ii) Spearman
iii) Gilfor	iv) James

Q2) Answer the following questions:

[10]

a) What is emotion? Explain in short Theories of Emotion.

OR

Define memory and explain types of memory.

b) Give the defination of personality and describe the psychoanalytic theory.

[10]

OR

Define Intelligence and explain the stanford-Binet test.

Q3) Write short notes (any four)

[20]

- Elements of Emotions
- Short Term Memory (STM)
- Thorndike's Experiment
- Mental Retardation
- Allport Trait Theory
- Rorschach Ink-blot test

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

- अ) यांनी भावनाविषयक बोधात्मक मध्यस्थी सिद्धांत मांडला.
 i) कॅनन-बार्ड ii) जेम्स-लॅंग
 iii) शॅक्टर-सिंगर iv) लॅड्रॉस
- ब) साधक अभिसंधान सिद्धांत यांनी मांडला.
 i) बी. एफ. स्किन्नर ii) इव्हान पॅव्हलॉव्ह
 iii) फ्रॉईड iv) युंग
- क) स्मरणाचे प्रकार आहेत.
 i) 4 ii) 3
 iii) 2 iv) 5
- ड) ही संकल्पना बीनेट यांनी मांडली.
 i) शारीरिक वय ii) मानसिक वय
 iii) सामाजिक वय iv) यापैकी नाही
- इ) विषयात्मक प्रसंवेदन चाचणी यांनी विकसित केली.
 i) रोशार्क ii) मरे
 iii) रोझेन विग iv) कार्ल युंग
- फ) अध्ययन म्हणजे आणि वर्तन यांच्यात सुधारणा होय.
 i) अनुभव ii) ज्ञान
 iii) वेदन iv) संवेदन
- य) यांनी भावनाविषयक सिद्धांत मांडला.
 i) ऑलपोर्ट ii) जेम्स-लॅंग
 iii) वॉटसन iv) कोह्लर
- र) यांनी अल्पकालीन स्मृतीवर (STM) संशोधन केले.
 i) जॉर्ज स्पॅलिंग ii) स्पिअरमन
 iii) पॅव्हलॉव्ह iv) वॉघ आणि नॉर्मन

- ल) वास्तव तत्वनूसार चे कार्य चालते.
- i) इदम् ii) अहम्
iii) पराहम् iv) यापैकी नाही
- व) 1927 मध्ये बुद्धीमत्तेचा द्विघटक सिद्धांत यांनी सांगितला.
- i) थस्टन ii) स्पिअरमन
iii) गिलफोर्ड iv) जेम्स

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[10]

अ) भावना म्हणजे काय? भावनाविषयक सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.
किंवा

स्मरणाची व्याख्या द्या आणि स्मरणाचे (स्मृतीचे) प्रकार स्पष्ट करा.

ब) व्यक्तिमत्त्वाची व्याख्या सांगून मनोविश्लेषणवादी सिद्धांताचे वर्णन करा.
किंवा

[10]

बुद्धीमत्तेची व्याख्या द्या. स्टॅफोर्ड-बीनेट चाचणीचे वर्णन करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) भावनेचे घटक
ब) अल्पकालिन स्मृती (STM)
क) थॉर्नडाईकचा प्रयोग
ड) मानसिक मंदन
इ) ऑलपोर्टचा गुणतत्त्व सिद्धांत
फ) रोर्शाक-शार्डचा डाग चाचणी

Seat
No.

A - 141

Total No. of Pages : 3

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination, April - 2019

HOME SCIENCE (Optional) (Paper - II)

Resource Management (DSC - B25)

Sub. Code : 71284

Day and Date : Friday, 12 - 04 - 2019

Total Marks : 40

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw a diagram wherever necessary.

Q1) Fill in the blanks choosing correct alternative.

[5]

- a) Management is a _____ process.
 - i) Physical
 - ii) Mental
 - iii) Mechanical
 - iv) Technical
- b) Resources are _____.
 - i) Unlimited
 - ii) Limited
 - iii) Enough
 - iv) None of these
- c) _____ is a continuum in which events succeed one another from past through present to future.
 - i) Time
 - ii) Energy
 - iii) Knowledge
 - iv) Efficiency
- d) _____ is a second step of management process.
 - i) Evaluation
 - ii) Planning
 - iii) Controlling
 - iv) Decision Making
- e) _____ is an integral part of management process.
 - i) Resource
 - ii) Value
 - iii) Decision Making
 - iv) Planning

Q2) Write short notes (Any three) :

[15]

- a) Advantages of Planning
- b) Source of income
- c) Classification of time
- d) Management in changing world
- e) Evaluation

P.T.O

Q3) Write in detail on following questions (Any Two) :

[20]

- Write meaning and scope of management.
- Write in detail factors affecting utilisation of resources.
- Write on importance and steps of decision making.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत .
 - उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

- व्यवस्थापन ही एक प्रक्रिया आहे.
 - भौतिक
 - मानसिक
 - यांत्रिक
 - तांत्रिक
- संसाधने असतात.
 - अमर्यादित
 - मर्यादित
 - पुरेसे
 - यापैकी नाही
- भूतकाळातून वर्तमानात व वर्तमानातून भविष्याकडे सतत घडणाऱ्या घटनांच्या क्रमातील अंतर म्हणजे होय.
 - वेळ
 - उर्जा
 - ज्ञान
 - क्षमता
- ही व्यवस्थापन प्रक्रियेची दुसरी पायरी आहे.
 - मूल्यांकन
 - नियोजन
 - नियंत्रण
 - निर्णय घेणे
- व्यवस्थापन प्रक्रियेचा केंद्रबिंदू आहे.
 - संसाधन
 - मूल्य
 - निर्णय घेणे
 - नियोजन

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) नियोजनाचे फायदे
- ब) उत्पन्नाचे स्रोत
- क) वेळेचे वर्गीकरण
- ड) बदलत्या जगातील व्यवस्थापन
- इ) मूल्यांकन

प्र.3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) व्यवस्थापनाचा अर्थ व व्याप्ती यावर लिहा.
- ब) संसाधनाच्या उपयोगीतेवर परिणाम करणारे घटक सविस्तर लिहा.
- क) निर्णय प्रक्रियेचे महत्व व पायऱ्या यावर लिहा.

A - 77

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, April - 2019
SCIENTIFIC METHOD (Comp.) (Paper-B)
Sub. Code: 61221

Day and Date : Thursday, 11 - 04 - 2019
Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative. [10]

- a) A Hypothesis should not be self _____
- i) Consistant
 - ii) Contradictory
 - iii) Deceptive
 - iv) All above
- b) _____ gives direction and speed to the scientific investigation.
- i) law
 - ii) hypothesis
 - iii) theory
 - iv) Fact
- c) There are _____ types of scientific explanation.
- i) Three
 - ii) Four
 - iii) Five
 - iv) Six
- d) _____ laws are man-made.
- i) State
 - ii) Social
 - iii) natural
 - iv) None of these
- e) Derivative laws is a type of _____ laws.
- i) Primary
 - ii) Secondary
 - iii) State
 - iv) all
- f) Mouse and keyboard are the parts of _____
- i) Computer
 - ii) Radio
 - iii) Mobile
 - iv) T.V.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- अ) अभ्युपगम स्वतःशी असू नये.
- i) सुसंगत ii) विसंगत
iii) फसवा iv) वरील सर्व
- ब) मुळे वैज्ञानिक संशोधनास दिशा व गती मिळते.
- i) नियम ii) सिद्धान्तकल्पना
iii) सिद्धान्त iv) घरणा
- क) वैज्ञानिक स्पष्टीकरणाचे प्रकार आहेत.
- i) तीन ii) चार
iii) पाच iv) सहा
- ड) नियम हे मनुष्य निर्मित असतात.
- i) राज्याचे ii) सामाजिक
iii) नैसर्गिक iv) यापैकी नाही
- इ) तद्भव नियम हा नियमाचा प्रकार आहे.
- i) प्राथमिक ii) दुय्यम
iii) राज्याचा iv) सर्व
- फ) माऊस व कीबोर्ड हे चे भाग आहेत.
- i) संगणक ii) रेडिओ
iii) मोबाईल iv) टी.व्ही.
- य) वैज्ञानिक वृत्ती म्हणजे सत्याविषयीचा दृष्टिकोन होय.
- i) व्यक्तीनिष्ठ ii) वस्तुनिष्ठ
iii) आदर्शवादी iv) वरील सर्व

र) पर्यावरणाचे औद्योगिक व शहरीकरणामुळे होते.

i) प्रदुषण	ii) समतोल
iii) संवर्धन	iv) न्हास

ल) मुळे एड्स होतो.

i) चुंबन	ii) अलींगन
iii) मैत्री	iv) एच. आय. व्ही. बाधिन रक्त

व) म्हणजे संगणकास दिलेल्या आज्ञा होत.

i) हार्डवेअर	ii) युजर
iii) सॉफ्टवेअर	iv) नेटवेअर

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) निसर्ग नियमाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

अभ्युपगमाचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) एड्स चे स्वरूप व कारणे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

वैज्ञानिक स्पष्टीकरणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) राज्याचे नियम
- ब) वैज्ञानिक वृत्ती
- क) संगणकाचे उपयोग
- ड) अभ्युपगमाची प्रचिती
- इ) लोकसंख्या वाढीची कारणे
- फ) पर्यावरणीय संतुलन

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, January - 2019

ENGLISH (Optional) (Paper - II)

Introduction to English Literature (Novel)

Sub. Code : 61235

Day and Date : Wednesday, 16 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives: [10]

- a) Jack seeks to appease the Beast by offering it _____.
- i) the head of the sow
 - ii) fruits
 - iii) fire
 - iv) honey
- b) Jack was the leader of _____.
- i) school choir
 - ii) Lord of the Flies
 - iii) the boys
 - iv) the Littluns
- c) Ralph uses the conch to _____.
- i) play
 - ii) beat
 - iii) summon the boys
 - iv) none of the above
- d) The boys elect _____ as the leader.
- i) Ralph
 - ii) Jack
 - iii) Piggy
 - iv) Lord
- e) _____ rescues all the boys in the end.
- i) The Naval Officer
 - ii) Ralph
 - iii) Lord of the Flies
 - iv) Simon
- f) Piggy is killed by a boulder thrown by _____.
- i) Roger
 - ii) Ralph
 - iii) Jack
 - iv) Simon

B - 476

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, January - 2019

MARATHI (Compulsory) (Paper - B)

अभिव्यक्ती

Sub. Code : 61223

Day and Date : Wednesday, 16 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना :**
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
 - 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) सखूनानावर कोणत्या राष्ट्रीय नेत्याचा प्रभाव होता?
 - अ) महात्मा गांधी
 - ब) म. फुले
 - क) पं. नेहरू
 - ड) लो. टिळक
- ii) सखूनानाचे कोणावर सर्वात जास्त प्रेम असते?
 - अ) शेरडांवर
 - ब) लेखकावर
 - क) बायकोवर
 - ड) मुलांवर
- iii) 'ओळख' मधील नायकाचे नाव काय?
 - अ) सुधाकर
 - ब) दिवाकर
 - क) मधुकर
 - ड) प्रभाकर
- iv) 'ओळख' एकांकिकेचे लेखक कोण आहेत?
 - अ) कृष्णात खोत
 - ब) विजय तेंडुलकर
 - क) गोदावरी परूळेकर
 - ड) अनिल अवचट

P.T.O.

B - 476

- v) संध्याकाळच्या सुमारास गोदावरी परूळेकर कोणत्या गावात गेल्या?
अ) चारोटी
ब) बापगाव
क) अवंदाणी
ड) अंकलास
- vi) पृथ्वी कोणाच्या प्रेमाची याचना करते?
अ) मंगळाच्या
ब) सूर्याच्या
क) चंद्राच्या
ड) ध्रुवाच्या
- vii) घरात घुसून पोरीसारख्या नाचणाऱ्या नदीला कवीने कोणाची उपमा दिली आहे?
अ) सासुरवाशिणीची
ब) लेकुरवाळीची
क) नटमोगरीची
ड) माहेरवाशिणीची
- viii) कवीला मार्क्स पहिल्यांदा कुठे भेटला?
अ) गेटवर
ब) मोर्चामध्ये
क) सभेत
ड) संपात
- ix) कवी शब्दांच्या हाती काय ठेवीत आहे?
अ) फुले
ब) तारे
क) काटे
ड) सुगंध
- x) शेतात कष्ट करणाऱ्या जीवांचा संघर्ष कोणत्या कवितेत मांडला आहे?
अ) चार शब्द
ब) कार्ल मार्क्स
क) डोंगरी शेत
ड) कोलंबसाचे गर्वगीत

प्र.2) सखूनानाचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.

[10]

किंवा

मध्यमवर्गीय कुटुंबातील नोकरी करणाऱ्या स्त्रीला स्वतःचे अस्तित्व राहत नाही. याचे चित्रण विजय तेंडुलकर यांनी कसे केले आहे.

B - 476

प्र.3) 'पृथ्वीचे प्रेमगीत' या कवितेतील प्रेमभावना तुमच्या शब्दात लिहा.

[10]

किंवा

नारायण सुर्वे यांनी आपल्या कवितेतून कष्टकरी कामगार वर्गाचे चित्रण कसे केले आहे.

प्र.4) 'झाडे लावा आणि पर्यावरण वाचवा' या विषयावर श्रुतिकालेखन करा.

[10]

प्र.5) मसाल्याचे नवीन उत्पादन करणाऱ्या कंपनीची वृत्तपत्रासाठी जाहिरात करा.

[10]

खालील अशुध्द उतारा शुध्द करून लिहा.

सध्या आपल्या उद्योगधंद्यामध्ये मंदी आणि मरगळ आली आहे. याचे कारण आपली खालावलेली नीतिमत्ता. भारताची आजच्याईतकी अद्योगती पूर्वी कधीच झाली नव्हती. भारतीय उद्योगधंदे पाहिजे तितके यशस्वी होत नाहीत. हा पण भारतीय चारीतऱ्याचाच दोष आहे. आपल्याला सेवा मिळत नाही. नोकरांना त्याची फीकिर नाही कारण त्यांना ठाऊक आहे की, काहीही शासन होणार नाही. त्यासाठी आपले सामाजिक आणि राष्ट्रीय चारित्र्य सुधारले पाहिजे.

ॐॐॐ

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

- i) व्यक्तिची उत्तेजित अवस्था म्हणजेहोय.
 अ) भावना ब) प्रेरणा
 क) अवधान ड) संवेदन
- ii) लॅडॉरस यांनी भावनाविषयकमध्यस्थी सिद्धांत मांडला.
 अ) सामाजिक ब) बोधात्मक
 क) मानसिक ड) यापैकी नाही
- iii) अभिजात अभिसंधानाचा प्रयोगया प्राण्यावर करण्यात आला.
 अ) घोडा ब) कुत्रा
 क) मांजर ड) उंदीर
- iv) दीर्घकालीन स्मृतीचा आराखडा.....यांनी विकसित केला.
 अ) वॉघ आणि नॉर्मन ब) फ्रॉईड
 क) मॅस्लो ड) वॅटसन
- v) मानसिक मंदन असलेल्या व्यक्तिचा बुद्धिगुणांकपेक्षा कमी असतो.
 अ) 70 ब) 80
 क) 90 ड) 100
- vi)चे कार्य 'सुखतत्वानुसार' चालते.
 अ) अहम ब) इदम
 क) पराहम ड) यापैकी नाही

- vii) मुलींना वडिलांविषयी वाटणाऱ्या लैंगिक आकर्षणासम्हणतात.
 अ) इलेक्ट्रॉगंड ब) इडिपसगंड
 क) न्यूनगंड ड) यापैकी नाही
- viii)ही स्मरण प्रक्रियेची पहिली पायरी आहे.
 अ) संकेतन ब) पुनःप्रापण
 क) साठवण ड) यापैकी नाही
- ix) बुद्धिगुणांक ही संकल्पनायांनी मांडली.
 अ) स्टर्न ब) शेल्डन
 क) टर्मन ड) युंग
- x)ही संज्ञा लॅटिन भाषेतील परसोना (बाह्यरूप) या शब्दापासून तयार झाली आहे.
 अ) व्यक्तिमत्व ब) भावना
 क) प्रेरणा ड) अध्ययन

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) भावना म्हणजे काय? भावनाविषयक लॅडॉरस - बोधात्मक - मध्यस्थी सिद्धांत स्पष्ट करा. [10]
 किंवा
 अध्ययनाची व्याख्या द्या. बी.एफ. स्किनर चा प्रयोग स्पष्ट करा.
- ब) बुद्धिमत्तेची व्याख्या द्या. भावनिक बुद्धिमत्ता सविस्तर स्पष्ट करा. [10]
 किंवा
 व्यक्तिमत्त्वाची व्याख्या सांगा. मनोविश्लेषणवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) भावनेचे घटक.
 ब) पॅव्हलॉव्ह चा प्रयोग.
 क) दीर्घ - कालीन स्मृती.
 ड) मानसिक मंदन.
 इ) मुलाखत.
 फ) स्मरण- प्रक्रिया.

B - 478

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, January - 2019

GEOGRAPHY (Paper - II) (Optional)

Climatology

Sub. Code : 61254

Day and Date : Thursday, 17 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All the questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat maps and diagrams wherever necessary.
 - 4) Use of map stencil is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [10]

- i) Which of the following gases helps in burning?
 - a) Nitrogen
 - b) Argon
 - c) Oxygen
 - d) Ozone
- ii) Which layer of atmosphere is close to Earth surface?
 - a) Stratosphere
 - b) Mesosphere
 - c) Troposphere
 - d) Exosphere
- iii) What is the 'Solar constant' of the earth?
 - a) 1.13 cal
 - b) 1.65 cal
 - c) 1.84 cal
 - d) 1.94 cal
- iv) In the atmosphere, with increasing altitude temperature also increasing instead of decreasing is called as _____.
 - a) Inversion of Temperature
 - b) Normal laps Rate
 - c) Range of temperature
 - d) Insolation
- v) How many Low pressure belts are there on the earth?
 - a) Three
 - b) Four
 - c) Seven
 - d) None of these
- vi) According to ferrel's Law, in which direction wind deflects from their original direction in Northern Hemisphere?
 - a) Left
 - b) Right
 - c) Upward
 - d) None of these

P.T.O.

B - 479

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, January - 2019

POLITICAL SCIENCE (Paper - II) (Optional)

Political Process in India

Sub. Code : 61246

Day and Date : Thursday, 17 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks with correct Alternative.

[10]

- a) In which year National Congress party was established?
 - i) 1985
 - ii) 1885
 - iii) 1986
 - iv) 1886
- b) How many subjects are include in the state list?
 - i) 61
 - ii) 97
 - iii) 52
 - iv) 42
- c) Who did say, that Indian United state is half United state?
 - i) K.C. Year
 - ii) Dr. B.R. Ambedker
 - iii) Michael Stuart
 - iv) None of this
- d) In which article of constitution the financial relations of centre - state is mentioned?
 - i) Article 256 to 263
 - ii) Article 264 to 307
 - iii) Article 240 to 250
 - iv) None of this
- e) Who appoints the auditor general of India?
 - i) President
 - ii) Prime minister
 - iii) Attorney General
 - iv) Chief justice
- f) For How many years the Chief Election Commissioner is appointed?
 - i) Seven
 - ii) Three
 - iii) Five
 - iv) Two
- g) Who was the president of first finance commission?
 - i) K.C. Pant
 - ii) Y.B. Chavan
 - iii) C.Rangrajan
 - iv) K.C. Niyogi

P.T.O.

B - 479

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- अ) राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची स्थापना किती साली झाली?
i) 1985 ii) 1885
iii) 1986 iv) 1886
- ब) भारतीय संघराज्याच्या सूचीत किती विषय आहेत?
i) 61 ii) 97
iii) 52 iv) 42
- क) "भारतीय संघराज्य हे अर्धसंघराज्य आहे असे कोणी म्हटले आहे?
i) के. सी. व्हीअर ii) डॉ. बी. आर आंबेडकर
iii) मायकेल स्टुअर्ट iv) यापैकी नाही
- ड) भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमात केंद्र-राज्य आर्थिक संबंधाविषयी तरतूद करण्यात आली आहे.
i) कलम 256 ते 263 ii) कलम 264 ते 307
iii) कलम 240 ते 250 iv) यापैकी नाही.
- इ) भारताच्या महालेखापरीक्षकाची नियुक्ती कोण करतो?
i) राष्ट्रपती ii) पंतप्रधान
iii) महान्यायवादी iv) सरन्यायाधीश
- फ) मुख्य निर्वाचन आयुक्ताची नेमणूक किती वर्षासाठी केली जाते?
i) सात ii) तीन
iii) पाच iv) दोन
- य) 1951 साली पहिल्या वित्त आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते?
i) के. सी. पंत ii) वाय. बी. चव्हाण
iii) सी. रंगराजन iv) के. सी. नियोगी
- र) स्वामिमानी शेतकरी संघटनेचे अध्यक्ष कोण आहेत?
i) शरद जोशी ii) राजू शेड्डी
iii) रघुनाथ पाटील iv) यापैकी नाही
- ल) 6 डिसेंबर 1992 रोजी भारतातील कोणते धर्मस्थळ नष्ट केले?
i) बाबरी मस्जिद ii) सूर्य मंदिर
iii) अक्षरधाम iv) यापैकी नाही

व) 'लिबरेशन टायगर्स ऑफ तामिळ' ही दहशतवादी संघटना कोणत्या देशात आहे?

i) पाकिस्तान

ii) श्रीलंका

iii) नेपाळ

iv) अफगाणिस्तान

प्र.2) पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) भारतातील केंद्र - राज्य यांचे कायदेविषयक संबंध स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

निर्वाचन आयोगाची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

ब) राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची ध्येयधोरणे आणि कार्यक्रम स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

जातीयवादाचा राष्ट्रबांधणीवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

अ) नियोजन मंडळ

ब) सरकारीया आयोग

क) शेतकरी संघटना

ड) भारतीय जनता पार्टी

इ) दहशतवाद

फ) भारताचा नियंत्रक व महालेखापरीक्षक

Seat No.	
----------	--

Total No. of Pages : 2

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2018**ENGLISH (Optional) (Paper-II)****Introduction to English Literature (Novel)****Sub. Code : 61235****Day and Date : Tuesday, 23 - 10 - 2018****Total Marks : 50****Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are Compulsory
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences choosing the correct alternatives : [10]

- i) The story opens in the terrifying atmosphere of _____ in Europe.
 - a) a nuclear war
 - b) forest
 - c) storm
 - d) cyclone
- ii) The novel is a story of _____ adventure.
 - a) boyish
 - b) lord's
 - c) Flies
 - d) war
- iii) Jack tries to appease the beast by offering it _____.
 - a) the head of a sow
 - b) fruits
 - c) fire
 - d) honey
- iv) The beast in the novel stands for _____.
 - a) evil
 - b) lord
 - c) flies
 - d) sow
- v) The fight between _____ signify the struggle between democracy and dictatorship.
 - a) Jack and Ralph
 - b) Jack and Piggy
 - c) Roger and Piggy
 - d) Simon and Jack
- vi) _____ becomes the symbol of courage among the boys.
 - a) Ralph
 - b) Simon
 - c) Jack
 - d) Piggy

P.T.O

- vii) Jack sets up his rival camp in _____.
- a) the castle Rock b) the forest
c) Europe d) the sea
- viii) The hunters offer part of their kill as _____ for the beast.
- a) an offering b) bribe
c) a feast d) meat
- ix) Simon is murdered by _____.
- a) Jack b) Lord of the flies
c) the frenzied dancers d) the beast
- x) Ralph uses the conch to _____.
- a) play b) summon the boys
c) blow d) beat

Q2) Answer Any Two of the following questions in about 250 words each : [20]

- a) Discuss the novel 'Lord of the Flies' as a fable.
b) Write a brief note on the ending of the novel.
c) What was the 'Gift for the Darkness'? Explain.

Q3) Write short notes on Any Four of the following in about 100-120 words each : [20]

- a) Role of the fire
b) The conch shell
c) Jack
d) Elements of the novel
e) Setting of the novel
f) Plot of the novel

B - 7

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2018

ENGLISH (Compulsory) (Paper - B)

English for Communication (Pre-Revised)

Sub. Code : 61220

Day and Date : Thursday, 25 - 10 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Rewrite the following choosing the correct alternatives. [5]

- i) The married life of Lalitha Devi is ruined due to _____.
 - a) her being a childless one
 - b) her interest in teaching only
 - c) the bad character of her husband
 - d) a rumour that she was a woman of bad character
- ii) In the _____ class Rabindranath was as if deaf and dumb, and his exercise books remained blank'.
 - a) English
 - b) French
 - c) Latin
 - d) Bengali
- iii) Mary tells Philip that breakfast at _____ is the master's rule.
 - a) Nine
 - b) Four
 - c) Eight
 - d) Seven
- iv) The speaker in the poem, 'Telephonic conversation' is seeking accommodation in the city of _____.
 - a) New York
 - b) London
 - c) Washington
 - d) Paris
- v) _____ is the colour of the snake described in the poem 'The Snake Trying'.
 - a) Green
 - b) Red
 - c) Black
 - d) Light

B) Do as directed: [5]

- i) Give synonym of : 'Search'
- ii) Give antonym of : 'Tragedy'
- iii) Give the noun form of : 'Direct'
- iv) Give the verb form of : 'attention'
- v) Use the following phrase in a sentence of your own: to keep pace.

P.T.O.

- Q2) A)** Answer any three of the following in two or three sentences each: [9]
- Why did Lalitha Devi refuse to go back to live with V. Murthy?
 - What was the duty given by Mrs. Scott to Rabindranath?
 - What do Mary and Philip talk about?
 - What does the land lady try to find out in the poem 'Telephonic conversation'?
 - What is the central idea of the 'The Snake Trying'?
- B)** Write short notes on any two of the following in about 50 to 60 words each: [6]
- The influences on Rabindranath.
 - Philip
 - Word portrait of the snake presented in the poem 'The snake Trying'.

Q3) Write a letter of application with C.V. in response to the following advertisement. [10]

WANTED
 Typist - Clerk
 Qualification : - Graduate
 Typing necessary,
 Computer literacy will be preferred.
 Apply to
 Samarth Educational Society,
 Karvenagar, Pune.

- Q4) A)** Write Headlines for the following: [7]
- Finance Minister decides to increase income - slabs.
 - Bank employees will go on strike next week.
 - State government will declare five per cent rise in DA.
 - Tendulkar is likely to retire from the test matches.
 - Agni Missile will be launched soon.
 - KMC has announced that there would not be water supply on saturday.
 - Two terrorists were arrested by the police.
- B)** Your friend is looking for the Post office. Give him I her directions to find the:
 Post office. State the names of the streets, directions to take, etc. [8]

B - 10

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2018

MARATHI (Compulsory) (Paper - B)

अभिव्यक्ती आणि उपयोजित मराठी

Sub. Code : 61223

Day and Date : Friday, 26 - 10 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon. to 02.00 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- अ) सखूनानाच्या किती शेळ्या होत्या ?
i) शंभर ii) सतर
iii) खंडीभर iv) चाळीस
- ब) सखूनानाच्या गावाचा शिवार कोणत्या टेकावरून चौफेर दिसतो ?
i) मसूटीच्या ii) देवळाच्या
iii) पीराच्या iv) पारकाच्या
- क) 'ओळख' एकांकिकेतील स्त्री पात्राचे नाव काय आहे ?
i) सिमा ii) निमा
iii) रिमा iv) विभा
- ड) 'ओळख' या एकांकिकेचे लेखक कोण आहेत ?
i) विनय तेंडुलकर ii) सचिन तेंडुलकर
iii) रमेश तेंडुलकर iv) विजय तेंडुलकर
- इ) कॉ. पठारा कोणत्या पार्टीचा सभासद होता ?
i) काँग्रेस ii) भाजप
iii) कम्युनिष्ट iv) राष्ट्रवादी
- फ) गोदावरी परूळेकरांनी कोणत्या आदिवासी समाजासाठी कार्य केले ?
i) वारली ii) कोरकू
iii) भिल्ल iv) गोंड
- य) 'कोलंबसाचे गर्वगीत' या कवितेत 'किनारा तुला पामराला' असे कुणाला म्हंटले आहे ?
i) नदीला ii) धरणाला
iii) कालव्याला iv) सागराला

P.T.O.

- र) प्रितीची याचना करून कोण लाजून लाल झाला आहे?
- i) शनि ii) मंगळ
iii) शुक्र iv) गुरू
- ल) पहिल्या संपात नारायण सुर्वे यांना कोण भेटते?
- i) डॉ. आंबेडकर ii) म. गांधी
iii) मार्क्स iv) कॉ. डांगे
- व) 'डोंगरी शेत' या कवितेत कवीने कुणाचे दुःख मांडले आहे?
- i) स्त्री ii) कामगार
iii) शेतकरी iv) हमाल

प्र.2) 'सखूनाना' या पाठाच्या आधारे सखूनानाच्या व्यक्तिमत्त्वाची ओळख करून द्या. [10]

किंवा

गोदावरी परूळेकरांनी आदिवासी समाजात कशी जाणीव जागृती निर्माण केली ते स्पष्ट करा.

प्र.3) 'कोलबसाचे गर्वगीत' ही कविता ध्येयवेड्या नाविकाचे चित्रण करते, कसे ते स्पष्ट करा. [10]

किंवा

नारायण सुर्वे यांची कविता कामगार आणि कष्टकरी वर्गाचे दुःख मांडते, कसे ते स्पष्ट करा.

प्र.4) 'पाणी वाचवा देश वाचवा' या विषयावर श्रुतिका-लेखन करा. [10]

प्र.5) अ) साबणाचा व्यवसाय करणाऱ्या कंपनीची वृत्तपत्रासाठी जाहिरात तयार करा. [5]

ब) खालील अशुध्द उतारा शुध्द करून लिहा. [5]

समाजाचा विकास याचा खरा अर्थ त्यातील प्रत्येक व्यक्तिला येत जाणारे आत्मभान हा आहे. अशा आत्मभान असलेल्या व्यक्ती तीच्यावर ताबा ठेवत आलेल्या शक्तिकेंद्रांच्या पकडितून बाहेर पडण्याचा प्रयत्न करतात. त्यात त्या यशस्वीही होतात. यातून समाज तूटत नाही, तर सैल आणि शिथिल होतो. त्याचे एकसुरीपण जाते. एकांगी असणे त्यालाच आवडेनासे होते. एका नेत्याच्या जागी सामूहिक नेतृत्वाचा आग्रह होतो. तर कधी कधी अनूयायीच आपल्या नेतृत्वाला मागे ओढून नेऊ लागतात. ही सगळी समाज प्रगत होत जाण्याचीच लक्षणे असतात. त्याला पुन्हा एका रंगात रंगविण्याचा, एका विचारात बांधण्याचा एकाच दिशेने नेण्याचा प्रयत्न म्हणजे महामार्गावरून गळीत शिरण्याचा उलटा प्रकार होय.

B - 1

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A.(Part - I) (Semester-II) Examination, October - 2018

MARATHI (Optional) (Paper - II)

अभिरूची

Sub. Code : 61231

Day and Date : Tuesday, 23 - 10 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 Noon to 02.00 p.m.

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- दिपूला छडीने कोणी मारले?
 - अ) बाबानी
 - ब) दादानी
 - क) काकू ने
 - ड) ताई ने
- आलीखा साप पकडण्याची कला कोणाकडून शिकला.
 - अ) बापाकडून
 - ब) भावाकडून
 - क) मामाकडून
 - ड) सासऱ्याकडून
- कातकरीण बाई काय विकत होती?
 - अ) करवंदे
 - ब) लाडू
 - क) फुले
 - ड) आंबे
- जंगल संरक्षण व संवर्धनासाठी कोणते खाते आहे?
 - अ) अर्थ
 - ब) कृषी
 - क) वन
 - ड) संरक्षण
- नदीच्या पाण्याची फुलानी पूजा करण्याच्या उत्सवाला काय म्हणतात?
 - अ) सीमोल्लंघन
 - ब) बत्तकम्मा
 - क) जलपंचमी
 - ड) बेंदूर
- गोखले हायस्कूल कोणत्या नावाने प्रसिध्द होते.
 - अ) गोखले मास्तर
 - ब) चितळे मास्तर
 - क) फुले मास्तर
 - ड) बेर्डे गुरुजी

- vii) चितळे मास्तर मुंबईला कशासाठी गेले होते?
 अ) निधी संकलन
 ब) उपचारासाठी
 क) सहलीसाठी
 ड) पाहुण्याना भेटण्यासाठी
- viii) देवाकडे कोणते काम होते?
 अ) कोतवाल
 ब) रखवाली
 क) तराळकीचे
 ड) पूजेचे
- ix) 'क' या एकांकीकेत किती व्यक्तिरेखा आहेत.
 अ) दोन
 ब) तीन
 क) चार
 ड) सहा
- x) श्यामची आई श्यामला जेवणाची टोपली घेऊन कुठे पाठवते?
 अ) शाळेत
 ब) शेतात
 क) दुकानात
 ड) ग्रामपंचायतीत

प्र.2) 'नवरा' या कथेतील काकूच्या मनाची तगमग तुमच्या भाषेत लिहा. [10]

किंवा

भुकेची वेदना दुःख, सूड आणि वैरभाव विसरायला लावते. हे पुंगी कथेच्या आधारे लिहा.

प्र.3) इरावती कर्वे यानी मराठी माणसांच्या कोणत्या स्वभाव वैशिष्ट्यांचे दर्शन घडविले आहे ते लिहा. [10]

किंवा

पाऊस, जंगले, झाडे या संदर्भात नागनाथ कोत्तापळे यानी व्यक्त केलेली भुमिका तुमच्या भाषेत लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. [10]

- अ) चितळे मास्तरांची शिकवणी.
 ब) देवा सटवा महार व डॉक्टर संघर्ष
 क) त्रिकोणाच्या मध्यावर मधील श्याम

प्र.5) थोडक्यात उत्तरे लिहा.

अ) ना.घ. देशपांडे यांच्या 'तुझ्यामाझ्यात ग' या कवितेतील प्रेमानुभुती स्पष्ट करा. [5]

किंवा

पंतग कवितेतील एकाकीपणाच्या दुःखाची जाणीव कवयित्रीने कशाप्रकारे मांडली आहे.

ब) नामदेव ढसाळांच्या 'रक्तात पेटलेल्या सुर्यांनो' या कवितेतील विद्रोहाचे स्वरूप स्पष्ट करा. [5]

किंवा

'सिंह' कवितेच्या आधारे कवी नारायण कुलकर्णी यांच्या काव्य लेखनाचे विशेष सांगा.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2018
HINDI (Optional) (Paper - II)

आधुनिक हिंदी साहित्य

उपन्यास और व्याकरण

Sub. Code : 61234

Day and Date : Wednesday, 24 - 10 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचनाएँ:- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे गए अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[10]

- i) अधिकरण कारक का चिह्न है।
(ने / में / से / के)
- ii) सदा सुखी रहो। यह वाक्य है।
(संकेतार्थक / संदेहार्थक / इच्छार्थक / विधानार्थक)
- iii) कसरत से तबीयत अच्छी बन जाती है। अधोरेखित पद में कारक है।
(अपादान / कर्ता / करण / संबंध)
- iv) हिंदी में कारक हैं।
(चार / पाँच / सात / आठ)
- v) ओंकार खाना खाओ। यह वाक्य है।
(इच्छार्थक / प्रश्नार्थक / आज्ञार्थक / संकेतार्थक)
- vi) लडकियों ने प्रशंसनीय कार्य किया है। अधोरेखित पद में कारक है।
(संप्रदान / संबोधन / कर्ता / कर्म)
- vii) अरे! तुम इधर आओ। इस वाक्य में कारक है।
(संबोधन / कर्ता / अपादान / सम्प्रदान)
- viii) आम पेड़ से नीचे गिर गया। अधोरेखित पद में कारक है।
(अपादान / सम्प्रदान / करण / कर्ता)
- ix) तुम वहाँ मत जाना। यह वाक्य है।
(निषेधार्थक / प्रश्नार्थक / संकेतार्थक / विस्मयार्थक)
- x) भारत एक महान राष्ट्र है। यह वाक्य है।
(विधानार्थक / आज्ञार्थक / संकेतार्थक / इच्छार्थक)

P.T.O.

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की संदर्भ व्याख्या कीजिए ।

[10]

- i) हमारे स्कूल में भारतीय सभ्यता के आधार पर ही शिक्षा दी जाती है । अपनों से बड़ों से मिलते समय सदैव सभ्यता का व्यवहार करना चाहिए ।
- ii) मैं एक प्रताडित पिता के अनुभवों को अपनी शिक्षा, अपने तर्क और अपने अनुभवों के सहारे किसानों के कर्ज की समस्या पर शोध करने में उतार रहा हूँ ।
- iii) शायद बेबी के साथ किसी का भी सुखी होना कठिन होगा । वह अपने आप तक से सुखी नहीं है ।

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

[10]

- i) मानक वर्तनी के चार नियम सोदाहरण लिखिए ।
- ii) पदक्रम के चार नियम सोदाहरण लिखिए ।
- iii) कोष्टक के चार नियम सोदाहरण लिखिए ।

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

[10]

- i) बेबी का चरित्र चित्रण कीजिए ।
- ii) अमीन साहब का चरित्र चित्रण कीजिए ।
- iii) 'सूनी घाटी का सूरज' उपन्यास के शीर्षक की सार्थकता पर रोशनी डालिए ।

प्र.5) 'सूनी घाटी का सूरज' उपन्यास की कथावस्तु लिखिए ।

[10]

अथवा

'सूनी घाटी का सूरज' उपन्यास में चित्रित समकालीन समस्याओं का चित्रण कीजिए ।

B - 34

Seat No.	
----------	--

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2018

ECONOMICS (Optional) (Paper - II) (New)

Indian Economy (Part - II)

Sub. Code : 61245

Day and Date : Wednesday, 31 - 10 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative. [10]

- i) _____ is related to foodgrain Production. [10]
 - a) White Revolution
 - b) Green Revolution
 - c) Industrial Revolution
 - d) None of these
- ii) In India, the share of service sector in national income has been _____.
 - a) Decline
 - b) Constant
 - c) Growing
 - d) None of these
- iii) Proportion of agriculture production and its inputs is called agriculture _____.
 - a) Productivity
 - b) Fertility
 - c) Non-Productivity
 - d) None of these
- iv) In India, green revolution occurred after _____.
 - a) 1950-51
 - b) 1967-68
 - c) 2001-02
 - d) None of these
- v) The industry, which is run partially or fully with the help of family members is called _____.
 - a) Cottage industry
 - b) Middle industry
 - c) Large industry
 - d) None of these

P.T.O

Q3) Write short notes (any four) :

- Features of Green Revolution
- Need of Industrialisation
- Importance of Information Technology
- Direction of foreign trade
- Industrial Policy - 1991
- Causes of agriculture distress

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- अन्नधान्य उत्पादनाशी संबंधित आहे.

अ) धवल क्रांती	ब) हरित क्रांती
क) औद्योगिक क्रांती	ड) यापैकी नाही
- भारताच्या राष्ट्रीय उत्पन्नात सेवा क्षेत्राचा हिस्सा आहे.

अ) घटत	ब) स्थिर
क) वाढत	ड) यापैकी नाही
- शेतीतील उत्पादन आणि उत्पादनासाठी लागणारे घटक यांच्या प्रमाणाला शेतीची म्हणतात.

अ) उत्पादकता	ब) सुपिकता
क) अनुत्पादकता	ड) यापैकी नाही
- भारतात इ.स. नंतरच्या काळात हरित क्रांती घडून आली.

अ) 1950-51	ब) 1967-68
क) 2001-02	ड) यापैकी नाही
- जो उद्योग अंशतः अगर पूर्णतः कुटूंबातील व्यक्तींच्या मदतीने चालविला जातो तो उद्योग म्हणजे होय.

अ) कुटीर उद्योग	ब) मध्यम उद्योग
क) मोठे उद्योग	ड) यापैकी नाही
- भारतातील औद्योगिक आजारीपणासाठी सर्वाधिक महत्वाचा घटक म्हणजे होय.

अ) कच्चा माल	ब) पर्यावरण
क) व्यवस्थापन	ड) यापैकी नाही

- vii) सध्या, देशातील व्यवसाय सरकारी मालकीचा सर्वात मोठा व्यवसाय आहे.
 अ) शेती ब) रेल्वे
 क) शिक्षण ड) यापैकी नाही
- viii) सेवा क्षेत्राला अर्थव्यवस्थेचे क्षेत्र समजले जाते.
 अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
 क) तृतीय ड) यापैकी नाही
- ix) आर्थिक सुधारणा मध्ये अंमलात आनल्या.
 अ) 1991 ब) 2001
 क) 1951 ड) यापैकी नाही
- x) इ.स. मध्ये भारतीय आयुर्विमा महामंडळाची स्थापना करण्यात आली.
 अ) 1935 ब) 1956
 क) 2000 ड) यापैकी नाही

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

अ) भारतीय शेतीतील अल्प उत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

सेवा क्षेत्राचे वाढते महत्व विषद करा.

ब) लघु व कुटीर उद्योगांच्या समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

विदेशी क्षेत्राचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) हरित क्रांतीची वैशिष्ट्ये
 ब) औद्योगिकीकरणालाची आवश्यकता
 क) माहिती तंत्रज्ञानाचे (IT) महत्व
 ड) विदेशी व्यापाराची दिशा
 इ) 1991 चे औद्योगिक धोरण
 फ) शेती विपत्तीची कारणे

B - 20

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2018

GEOGRAPHY

Climatology (Paper - II)

Sub. Code : 61254

Day and Date : Saturday, 27 - 10 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat maps and diagrams wherever necessary.
 - 4) Use of maps stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions [10]

- i) Temperature can be measured as.
 - a) Degree Celsius
 - b) Percentage
 - c) Milibar
 - d) None of the above
- ii) Percentage of nitrogen in air is
 - a) 0.02%
 - b) 78%
 - c) 21%
 - d) 0.93%
- iii) How many high pressure belts on the earth surface?
 - a) Seven
 - b) Six
 - c) Five
 - d) Four
- iv) Wind generally blow from areas of _____
 - a) Low pressure to high pressure
 - b) High pressure to low pressure
 - c) Low pressure to moderate pressure
 - d) None of these
- v) In which layer of atmosphere density of air is high?
 - a) Troposphere
 - b) Stratosphere
 - c) Ionosphere
 - d) Exosphere

P.T.O.

vi) In which belts the insolation is very high?

a) Polar belt	b) Tropical belt
c) Temperate belt	d) None of these

vii) Which colour gets to the sky due to the dust particles?

a) Blue	b) Green
c) Red	d) Yellow

viii) Which local wind blows from land to sea?

a) Mountain winds	b) Land breezes
c) Sea breezes	d) Chinook winds

ix) What is the pressure of the centre of the cyclone?

a) High	b) Low
c) Moderate	d) None of these

x) Temperature is measured by

a) Barometer	b) Thermograph
c) Anemometer	d) Rain gauge

Q2) a) Write the answers for following questions in detail.
What is weather? Explain the elements of weather.

[20]

OR

Explain the factors affecting on the distribution of temperature.

b) Describe the planetary winds.

OR

Explain the types of rainfall.

Q3) Write short notes (any four)

[20]

- Troposphere
- Inversion of temperature
- Relief rain
- Shifting of the pressure belts
- Col
- Anemometer

B - 35

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, November - 2018

HISTORY (Paper-II)

Polity, Society and Economy Under the Marathas (1600-1707)

Sub. Code : 61243

Day and Date : Thursday, 01 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative given below : [10]

- i) _____ says that Jijabai was Chh. Shivaji Maharaja's Guide and Deity of protection.
 - a) M.G.Ranade
 - b) G.S. Sardesai
 - c) Jadunath Sarkar
 - d) Setu Madhavrao Pagdi
- ii) _____ is known as chief of the fort.
 - a) Sabnis
 - b) Karkhanis
 - c) Hawaldar
 - d) Tatsarnaubat
- iii) The Maratha Cavalry consist of silledars and _____.
 - a) Havaladar
 - b) Bargir
 - c) Naiks
 - d) Jumeldar
- iv) _____ was the most important occupation in the age of Shivaji Maharaj.
 - a) Cloth Production
 - b) Agriculture
 - c) Fishing
 - d) Trade
- v) In Shivshahi Period the Port of Vijaydurg was famous for the trade of _____.
 - a) Betel leaves
 - b) Silk
 - c) Wheat
 - d) Jaggary

P.T.O

vi) _____ kept the account of village.

a) Shete	b) Mahajan
c) Patil	d) Kulkarni

vii) _____ is known as Gramgopak.

a) Patil	b) Kulkarni
c) Chougula	d) Shete

viii) Deity of varkari cult is _____.

a) Jyotiba	b) Khandoba
c) Vithal	d) Aambabai

ix) Dr. Balkrishana wrote _____ book.

a) Rise of Maratha Power	b) Shivaji the Great
c) House of Shivaji	d) Shivaji and his times

x) _____ is the birthplace of Justice Ranade.

a) Pune	b) Kolhapur
c) Nifad	d) Satara

Q2) Answer the following questions in detail :

[20]

- a) Explain the types of forts and the importance of forts in Chh. Shivaji Maharaja's age .

OR

Explain the nature of agriculture system in the age of Chh. Shivaji Maharaj.

- b) Write the information about Trade and Industry in the age of Chh. Shivaji Maharaj.

OR

Explain the Contribution of Jadunath Sarkar for the writing of Maratha history.

B - 35

[20]

Q3) Write short notes (any four) :

- Ashatpradhan Mandal
- Hawaladar
- Currency system in the age of Shivaji Maharaj.
- Deshmukh and Deshpande
- Varkari Cult
- Dr. Balkrishna.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[10]

- जिजाबाई ही छ.शिवाजी महाराजांची मार्गदर्शक व संरक्षक देवता होय असे नी म्हटले आहे.
अ) म.गो.रानडे
ब) जी.एस्. सरदेसाई
क) जदूनाथ सरकार
ड) सेतुमाधवराव पगडी
- किल्ल्याच्या प्रमुखास म्हटले जात.
अ) सबनीस
ब) कारखानीस
क) हवालदार
ड) तटसरनौबत
- मराठा घोडदळात शिलेदार आणि असे दोन प्रकार होते.
अ) हवालदार
ब) बारगीर
क) नाईक
ड) जुमेलदार
- शिवकाळात हा प्रमुख व्यवसाय होता.
अ) कापड व्यवसाय
ब) शेती
क) मासेमारी
ड) उद्योग
- विजयदुर्ग बंदर शिवकाळात व्यापारासाठी प्रसिद्ध होते.
अ) विड्याची पाने
ब) रेशीम
क) गहू
ड) गूळ

- vi) हा गावचा हिशेब ठेवण्याचे काम करित असे.
अ) शेते
क) पाटील
ब) महाजन
ड) कुलकर्णी
- vii) यास ग्रामगोपक संज्ञेने ओळखले जात.
अ) पाटील
क) चौगुला
ब) कुलकर्णी
ड) शेते
- viii) वारकरी संप्रदायाचे आराध्य दैवत होय.
अ) ज्योतिबा
क) विठ्ठल
ब) खंडोबा
ड) अंबाबाई
- ix) डॉ. बाळकृष्ण यांनी ग्रंथ लिहिला.
अ) राईज ऑफ मराठा पॉवर
क) हाऊस ऑफ शिवाजी
ब) शिवाजी द ग्रेट
ड) शिवाजी अँड हिज टाईम्स
- x) न्या. रानडे यांचा जन्म येथे झाला.
अ) पूणे
क) निफाड
ब) कोल्हापूर
ड) सातारा

प्र.2) दिर्घोत्तरी प्रश्न.

[20]

- अ) शिवकालीन किल्ल्यांचे प्रकार सांगून महत्व स्पष्ट करा.
किंवा
शिवकालीन कृषी व्यवस्थेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) शिवकालीन व्यापार व उद्योगांची माहिती द्या.
किंवा
मराठ्यांच्या इतिहासातील जदूनाथ सरकार यांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) अष्टप्रधानमंडळ
ब) हवालदार
क) शिवकालीन चलन व्यवस्था
ड) देशमुख व देशपांडे
इ) वारकरी संप्रदाय
फ) डॉ. बाळकृष्ण

vii) The first experiment of trial-error learning is made by _____

- a) Thorndike
- b) Allport
- c) Adler
- d) None of these

viii) _____ is completely unconscious

- a) Id
- b) Ego
- c) Super ego
- d) Self

ix) Giftedness persons I.Q. score must fall above _____.

- a) 70
- b) 90
- c) 110
- d) 130

x) _____ has introduced the psychoanalytic theory.

- a) Freud
- b) Rojers
- c) Maslow
- d) Adler

Q2) Answer the following questions.

a) What is emotion? Describe elements of emotion. [10]

OR

What is learning? Explain classical conditioning experiment.

b) Define intelligence. Explain binet's mental ability test. [10]

OR

Explain in short 'psycho' analytic theory.

Q3) Write short note (any four) [20]

- a) Schachter-singer theory of emotion
- b) Memory : Definitions and process
- c) Mental retardation
- d) Projective techniques.
- e) Trait theory-Allport
- f) Emotional intelligence

viii) हा व्यक्तिमत्त्वाचा पूर्णपणे अबोध भाग आहे.

अ) इदम् ब) अहम्

क) पराअहम् ड) स्व

ix) देणगीदत्त व्यक्तीचा बुद्धिगुणांक पेक्षा अधिक असतो.

अ) 70 ब) 90

क) 110 ड) 130

x) यांनी मनोविश्लेषण सिध्दांत मांडला

अ) फ्रॉईड ब) रॉजर्स

क) मास्लो ड) अँडलर

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) भावना म्हणजे काय? भावनेच्या घटकांचे वर्णन करा. [10]

किंवा

अध्ययन म्हणजे काय? अभिजात अभिसंधानाचा प्रयोग स्पष्ट करा.

ब) बुद्धिमत्तेची व्याख्या लिहा. बिनेची मानसिक क्षमता चाचणी स्पष्ट करा. [10]

किंवा

मनोविश्लेषण सिध्दांत थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

अ) शॅक्टर-सिंगर यांचा भावना विषयक सिध्दांत

ब) स्मरण - व्याख्या आणि प्रक्रिया

क) मानसिक मंदन / मतिमंदत्व

ड) प्रक्षेपण तंत्र

इ) ऑलपोर्ट यांचा गुणतत्व सिध्दांत

फ) भावनिक बुद्धिमत्ता

vii) Increasing the age of marriage is the most effective way of population _____.

- a) control
- b) decrease
- c) growth
- d) none of the above

viii) Scientific attitude means _____ view of reality.

- a) ideal
- b) subjective
- c) objective
- d) personal

ix) Hypothesis must be _____.

- a) valid
- b) invalid
- c) inconsistent
- d) imaginary

x) _____ laws are of 'must' type.

- a) Social
- b) Political
- c) Natural
- d) Normative

Q2) Write short notes (any four)

[20]

- a) Ecological balance
- b) AIDS awareness
- c) Parts of computer
- d) Conditions of valid hypothesis
- e) Kinds of secondary laws of nature

Q3) Answer the following questions fully. (any two)

[20]

- a) State and explain the kinds of scientific explanation.
- b) Distinguish between verification and proof of hypothesis.
- c) Explain the uses of computer in various fields.

मराठी रूपांतर

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) समावेशन हा उपपादनाचा एक प्रकार आहे.

अ) नैसर्गिक	ब) वैज्ञानिक
क) सामाजिक	ड) धार्मिक
- ii) म्हणजे अभ्युपगम सत्य आहे की असत्य याची खात्री करणे होय.

अ) प्रचिती	ब) सिद्धता
क) विश्लेषण	ड) उपपादन
- iii) वैज्ञानिक उपपादनाचे प्रकार आहेत.

अ) तीन	ब) चार
क) पाच	ड) सहा
- iv) संगणकाचे प्रमुख विभाग असतात.

अ) एक	ब) दोन
क) तीन	ड) चार
- v) एच.आय.व्ही. बाधित व्यक्तीच्या मुळे एड्सची लागण होते.

अ) कपडे	ब) चुंबन
क) रक्त	ड) सहवास
- vi) नियमाचे प्रकार आहेत.

अ) 2	ब) 3
क) 4	ड) 5
- vii) विवाहाचे वय वाढविणे हा लोकसंख्या प्रभारी मार्ग आहे.

अ) नियंत्रणाचा	ब) घटविणे
क) वाढविणे	ड) वरीलपैकी एकही नाही

- vii) _____ is behaviour that violates the social norms of a group.
- a) social conformity
 - b) social deviance
 - c) social control
 - d) Social change
- viii) The _____ is a type of formal social control.
- a) Law
 - b) Customs
 - c) Folkways
 - d) Tradition
- ix) _____ means change in social structure.
- a) social change
 - b) social group
 - c) social institution
 - d) social control
- x) _____ is the social factor of social change
- a) Ideology
 - b) Land
 - c) House
 - d) Climate

Q2) Write detail answers of the following questions.

[20]

- a) Explain of agencies of socialization

OR

Elucidate the characteristics of primary group.

- b) Explain the causes of social deviance.

OR

Explain the obstacles of social change

Q3) Write short answers any four of the following

[20]

- a) Stages of socialization
- b) Importance of socialization
- c) Characteristics of social groups
- d) Characteristics of secondary groups
- e) Agencies of social control
- f) Factors of social change

- ix) म्हणजे समाजाच्या रचनेतील बदल होय.
 अ) सामाजिक परिवर्तन ब) सामाजिक समुह
 क) सामाजिक संस्था ड) सामाजिक नियंत्रण
- x) हा सामाजिक परिवर्तनाचा सामाजिक घटक आहे.
 अ) विचारप्रणाली ब) जमीन
 क) घर ड) हवामान

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) सामाजिकरणाची साधने विषद करा.

किंवा

प्राथमिक समुहांची वैशिष्ट्ये विषद करा.

- ब) सामाजिक विचलनाची कारणे विषद करा.

किंवा

सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे विषद करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) सामाजीकरणाच्या अवस्था
 ब) सामाजीकरणाचे महत्व
 क) सामाजिक समुहाची वैशिष्ट्ये
 ड) दुय्यम समुहाची वैशिष्ट्ये
 इ) सामाजिक नियंत्रणाची साधने
 फ) सामाजिक परिवर्तनाचे घटक

B - 27

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2018

POLITICAL SCIENCE (Opt.) (Paper - II)

Political Process in India

Sub. Code : 61246

Day and Date : Monday, 29 - 10 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Choose and write correct alternative from the following :

[10]

- i) Which list is called 'Twilight zone' by M.V. Payali.
 - a) State List
 - b) Concurrent List
 - c) Union List
 - d) None of above
- ii) How many subjects are included in the central list
 - a) 99
 - b) 66
 - c) 52
 - d) 61
- iii) What is the tenure of chief election commissioner?
 - a) 2
 - b) 3
 - c) 4
 - d) 5
- iv) Which article of Indian constitution made the provision of election.
 - a) article 324 to 328
 - b) article 148 to 151
 - c) article 315 to 318
 - d) None of above
- v) Who uses residuary power of legislation in India?
 - a) Parliament
 - b) President
 - c) Central Government
 - d) State Government
- vi) What is the former name of "Bharatiya Janata Party"?
 - a) Socialist Party
 - b) Bharatiya Jansangh
 - c) Hindu Mahasabha
 - d) Bajarang dal
- vii) In which article of constitution the financial relation of centre and state is mentioned.
 - a) Article 264 to 307
 - b) Article 240 to 250
 - c) Article 256 to 263
 - d) None of above

P.T.O.

- viii) Which party system exists in India?
 a) One party system b) Two party system
 c) Multi party system d) None of above
- ix) In which country is LTTE terrorist organization Located?
 a) India b) Shrilanka
 c) Pakistan d) Bangladesh
- x) What type of state is India?
 a) Religious b) Religionless
 c) Seculer d) Religion based

Q2) Give answers to the following questions.

- a) Explain the administrative relation between the centre and the state in India. [10]

OR

Explain importance, Powers and functions of election commission.

- b) Explain organizational structure, Programmes and policies of the congress. [10]

OR

Explain the impact of 'Terrorism' on the nation building.

Q3) Write short notes on any four.

[20]

- a) Sarkariya commission
 b) Electoral reforms
 c) Communist party
 d) Regionalism
 e) Concurrent list
 f) The elements which affect election process.

मराठी रूपांतर

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) पुढे दिलेल्या पर्यायी उत्तरातून अचूक पर्याय निवडा व लिहा.

[10]

- i) एम. व्ही. पायली यांनी कोणत्या सुचीला 'संधी प्रकाशाच्या झोताची' उपमा दिलेली आहे?
 अ) राज्य सूची ब) सामाईक सूची
 क) संघसूची ड) यापैकी नाही

ii) केंद्र यादीत किती विषय दिले आहेत?

अ) 99

ब) 66

क) 52

ड) 61

iii) मुख्य निर्वाचन आयुक्ताची नियुक्ती किती वर्षासाठी केली जाते?

अ) 2

ब) 3

क) 4

ड) 5

iv) भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमात निर्वाचन आयोगाची तरतूद केलेली आहे?

अ) कलम 324 ते 328

ब) कलम 148 ते 151

क) कलम 315 ते 318

ड) यापैकी नाही

v) भारतात शोषाधिकार कोणाकडे आहे?

अ) संसद

ब) राष्ट्रपती

क) केंद्र सरकार

ड) राज्य सरकार

vi) भारतीय जनतापक्षाचे पूर्वीचे नाव काय?

अ) समाजवादी पार्टी

ब) भारतीय जनसंघ

क) हिंदू महासभा

ड) बजरंग दल

vii) भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमात केंद्र-राज्य आर्थिक संबंधाविषयी तरतूद करण्यात आली आहे?

अ) कलम 264 ते 307

ब) कलम 240 ते 250

क) कलम 256 ते 263

ड) यापैकी नाही

viii) भारतात कोणती पक्ष पध्दती आहे?

अ) एक पक्ष पध्दती

ब) द्वीपक्ष पध्दती

क) बहुपक्ष पध्दती

ड) यापैकी नाही

